

interkom

ČS FANDOM

informační
servis
fandomu
2-3/2012

Nominace Akademie SFFH za rok 2011

Nejlepší SF

Paolo Bacigalupi: *Dívka na klíček* (Argo)
Cory Doctorow: *Malý bratr* (Triton)
Greg Egan: *Luminous* (Talpress)
Ted Chiang: *Příběhy vašeho života* (Albatros Media – Plus)
Dan Simmons: *Flashback* (Plejáda publishing)

Nejlepší fantasy a horor

Joe Abercrombie: *Hrdinové* (Polaris)
Peter S. Beagle: *Poklidné a tiché místo* (Argo, Triton)
John Crowley: *Malý, velký* (Triton, Argo)
M. John Harrison: *Viriconium* (Laser-books)
Jiří Kulhánek: *Vyhlídky na věčnost* (Crew)

Nejlepší povídka

Zuzana Droppová: *Telo* (Fantázia 2011)
Karolina Francová: *O chlapci, který kreslil komiks* (Tajná kniha Šerosvitu)
Jan Hlávka: *Vyrovnání* (Tři kruté příběhy)
Jana Rečková: *Annin čas* (XB-1 8)
Michal Spáda: *Sedem dcér pošťára z Mittwaldenu* (Fantázia 2011)

Nejlepší původní čes. nebo slov. kniha

Juraj Červenák: *Ďablova pevnost* (Brokilon)
Jiří Kulhánek: *Vyhlídky na věčnost* (Crew)
Jiří Walker Procházka: *Druhý krok nikam* (Brokilon)
Pavel Renčín: *Věk nenávisti* (Argo)
Petr Schink: *Vylévání krve* (Epocha)

Nejlepší překlad

Adéla Bartlová (Crowley: *Malý, velký*)
Jan Kantůrek (Pratchett: *Obléknu si půlnoc*)
Petr Kotrle (Bakker: *Tisícera myšlenka*)
Richard Podaný (Bacigalupi: *Dívka na klíček*)
Milan Žáček (Harrison: *Viriconium*)

Nejlepší dílo (domácího) výtvarníka

Jan Dřevíkovský (Tajná kniha Šerosvitu)
Michal Ivan (Červenák: *Ďablova pevnost*)
Tomáš Kučerovský (Zelazny: *Tvorové světla a temnoty*)
Milan Malík (Bacigalupi: *Dívka na klíček*)
Jana Šouřlová (Medek: *Dobrodruh 3*)

Nadějný nováček / počín roku

Ivan Adamovič za výpravu ke kořenům české science fiction v antologii *Puls nekonečna*.
Autoři antologie *Cynické fantasie*, zřekli se honoráře ve prospěch dětí Marty Šrámkové.
Helena Diesing za monografii *Český komiks 1. poloviny 20. století*.
Drači doupě II, nová česká hra na hrdiny navazující na původní hráčskou klasiku.
Nakladatelství Netopejř za knižní řadu *Pramlok*, mapující Cenu Karka Čapka od počátku soutěže.

Nejlepší internetové médium

FantasyPlanet (www.fantasyplanet.cz)
Legie – databáze knih Fantasy a Sci-Fi (www.legie.info)
XB1 (www.casopisxb1.cz)

Dokončení na straně 15

OBSAH

Nominace Akademie SFFH	1	Adamovičova antologie <i>Puls vesmíru</i>	17
Čtenářův průvodce po Interkomu	2	Nominace na Ceny ČS fandomu	19
Hvězdný bulvár	3	Vesmír je nádherný a nevzpytatelný	20
PRAGOFFEST 2012: Tradičně v pohodě	8	Zpráva z Hádu aneb krutá Edita	21
PRAGOFFEST	12	TATRACON 2012	22
Martin Klíma o Edovi Eckovi	13	Kam poputuje střed světa?	23
Za Modestem Kamojedovem	14	Návrat do budoucnosti	26
Sbohem, Kapitáne	14	Silou svého zraku	27
Zemřel Antonín Vítek	15	Časem s vědou – únor a březen	28
Prsten od věvodkyně	16	Pařani v kutnách	30

Čtenářův průvodce po Interkomu

Únor je nejsmutnější měsíc

Smutná řada nekrologů, kterou v minulém čísle začali Václav Havel a Josef Škvořecký, pokračuje i v tomto. Dozvíte se, že zemřel porotce Ceny Karla Čapka Josef Daněk, zakladatel bratislavských Istroconů a pořadatel Parconu 1990 Vlado Srpoň, autor blogu VÚČAKO Eduard Eck, spisovatel a písničkář Jaroslav Velinský a propagátor kosmonautiky Antonín Vítek.

K dalšímu obsahu tohoto čísla

Částečně i následkem výše zmíněných smutných událostí Interkom nevyšel tak dlouho až se mezitím objevily výsledky prvního kola Akademie SFFH za rok 2011 (houby objevily, nejprve jsem je musel z akademiků dílem vyprosit, dílem vymoci, a potom pracně sečíst; nikdy jsem si neuvědomil, co s tím měl Richard Podaný práce), takže jsem trochu překopal sazbu a jistě jste si jich všimli na straně 1.

Dvojrecenze tohoto čísla je věnována space opeře Edity Dufkové Zpráva z Hádu, dvě recenze jsou věnovány i knihám Tima Powerse. Z plenkové sluje se na chvíli vymanil Jarek Kopeček a poslal nám recenzi na Prsten od vévodkyně Františka Novotného. Následkem zpoždění se čtenáři jedné z našich nejpoblábnějších rubrik „Časem s vědou“ dočkali dvojnásobné dávky svého oblíbeného čtení.

Abychom ušetřili místo, neuvádíme autory použitých fotografií, většinou pocházejí z fotopřístroje Honzy Kovanice, kterému tímto děkujeme.

Předplatné IK

Neuvěříte tomu, ale stále se ještě najde pár zpozdilců, kteří neposlali předplatné na rok 2012. Přátelé, zamyslete se nad sebou, vždyť přece víte, že kdo nečte Interkom, ví houby.

Zdeněk Rampas

Dinocon v Pardubicích již 20. dubna

Dinocon se nám vyvinul v něco mezi velkým večírkem a malým conem, vymyslel jsem pro tuto formu sociální komunikace termín Večírkon.

Programů (samozřejmě jen v jedné linii) bude jen tolik, aby si v dlouhých přestávkách mezi nimi bylo o čem povídat.

Proběhnou dva knižní křty, Triton slíbil k Dinoconu vydat *Stroj do lepších časů* od klasika Ceny Karla Čapka Jiřího Olšanského, který rovněž přislíbil účast, a také pokřtíme *Pramenka 1983*, kterého slíbil vydat Netopej.

Joanna Czaplińska pohovoří o SF v Polsku a o možnostech vydávání tamtéž. O něčem podobném by mohl hovořit Richard Klíčnick, jen si místo Polska dosaďte na kladatelství Argo.

Silvie Draky Šustrová poučí starší ročníky, na co že se to jejich děti a vnuci koukají na Prima Cool.

Mlčet jistě nebudou ani Ondřej Neff, Jaroslav Veis, Vilma Klímová, Josef Pecinovský, Ivan Adamovič, Pavel Kosatík, Richard Podaný, Františka Vrbenská, Egon Čierny, Honza Kovanice, i když si třeba zrovna nepřipravili přednášku...

O poslední účast s noclehem si můžete zkusit napsat podle instrukcí v minulém IK, kdo přijede až v sobotu, přijde o dražbu obrazů a pamětnin, nicméně ani pro něj není vše ztraceno, nevydražené věci budou k dostání na stánku Toma Štípského.

Zdeněk Rampas

interkom

INFORMAČNÍ SERVIS ČESKOSLOVENSKÉHO FANDOMU

číslo 2-3/2012(274)

Adresa redakce:

INTERKOM

Letecká 6,
161 00 Praha 6, ČR

tel. + fax:

v prac. době +420 224 239 645

tel.: +420 233 313 093

e-mail: ram@apro.cz

<http://interkom.vecnost.cz>

Šéfredaktor:

Zdeněk Rampas, MCL

Grafická redaktorka:

Kristýna Benediktová

Redakční kruh:

Richard Klíčnick a Michaela

Autoři tohoto čísla:

Mio Butora, Libuše Čermáková,
Ivo Fencel, Grobenius,
František Houdek, Martin Klíma,
Petr Koubský, Jan Kovanice,
Roman Lipčík, Milan Petrák,
Miloš Podpěra, Zdeněk Rampas,
Jiřina Vorlová

Sponzoři tohoto čísla

Jiří Doležal

Daniela Kovářová

Vychází nepravidelně.

Uzávěrka tohoto čísla

byla dne 24. 3. 2012

ISSN 1212-9089

Všechny články a recenze

© INTERKOM

Hvězdný bulvár

Odposlechnuto

V systému, kde rodiče vůči dětem mají tisíc a jednu povinnost a děti vůči nim žádné, je radou rozumu si obtížného parazita, který je pět let roztomilý a pak vás dalších třicet roků komanduje a vysává, do domu nenasadit.

Stanislav Komárek / Vesmír 1-2012

Skutečnou velikost člověka si plně uvědomíme až podle toho, jak velké prázdno po něm zůstane. **Za Edou Eckem**

Když vás někdo vytočí tvrzením, že za komunistů bylo lépe, nechte ho při tom a souhlaste s tím, že má samozřejmě pravdu, tehdy alespoň bylo kam utéct. **Poučený pamětník**

Shledal jsem, že moudrost nese více užitku než pomatečnost, jako světlo dává větší užitek než tma. Moudrý má v hlavě oči, kdežto hlupák chodí ve tmě. **Kazatel 2:13-14**

Vysvětlivky: ● Praha (nepodepsané ZR), ■ jinde

● **16. ledna** jsem povzbuzen Joanniným přístupem (den předtím mi potvrdila účast na Dinoconu) popohnal pár lidí, kteří mi neodpověděli na maily, a sehnal potvrzení účasti od Ondřeje Neffa, Jardy Veise, Václava Houfa a Marcela Grüna.

Večer v RUR Filip nadával na systém šéfů, kteří brání iniciativě podřízených. Připomněl jsem, že ve větších podnicích se zaběhanou strukturou je každý povyšován tak dlouho, až dosáhne pozice, na kterou už nestačí, a na té zpravidla setrvá do důchodu. (Jen některé státní instituce mají pro podobné pracity odkladiště v podobě senátu či presidentské funkce, ale jejich kapacita je obecně malá a vcelku nedostatečná.)

Pak nějak došlo na citát Komárka viz odposlechnuto, a to vyvolalo velkou debatu přítomných, zda rozhodnutí nemít děti je projevem zodpovědnosti či přehnané snahy mít vše pod kontrolou (Jiřina), nebo zbabělosti (Honza Macháček). Byla legrace sledovat, jak banda bezdětných (mnohdy musím říci naštěstí jak pro ně, tak možné děti) třicátníků do Filipa šla ...

Vyšla nová Ikarie XB, tedy vyšla už dávno, ale až dnes se dostala do Čáslavské. Nakoukl jsem do prvního odstavce vítězné povídky Daidala a ztratil další iluzi, takhle popisuje příchod jara: *Démoni ledu jen neradi předávali vládu nad krajem bůžkům zelených hájů a říčka Leia se zdráhavě probouzela z divokých nespoutaných snů.* Jak tomu rozumět? Řeka v zimě spoutaná ledem sní nespoutané sny, nebo je to jen bezmyšlenkovitě vršení slov odposlouchaných z nejčastějších klišé. V každém případě mě to odradilo od dalšího čtení.

● **17. ledna** obědvám s Milanem Petrákem, kdysi měl v IK rubriku, teď si byl pro *Cynické fantazie*, dal jsem mu jeho autoráky, a on mě překvapil svou knihou Skrytá autorita (Iracionalita a dav v člověku). Ukázka viz str. 23.

● **18. leden** aneb jak jsem šel do knihovny Václava Havla. Setrval jsem v práci v Jindřichské hluboko po pracovní době, abych pracoval na Interkomu a pak se vydal do galerie Montmartre

na besedu Pavla Kosatíka a Erika Taberyho. Bohužel tisk Interkomu, aby se Michaela mohla hned dát do korektur, trval tak dlouho, že jsem přiběhl až těsně před osmou (i když ze zkušenosti vím, že přijít je nutné alespoň dvacet minut předem). Tentokrát to platilo víc než jindy, zůstal jsem stát s několika opozdilci ve dveřích, a když se nějaký postarší posluchač začal dožadovat zavření dveří, že na něj táhne, tak jsem táhnul domů (při tolika návštěvnících Pavlovi chybět nebudu a on by naopak těžko hledal čas na pár slov se mnou). Tak jsem později než obvykle dorazil domů, abych se dověděl, že Michaela má spoustu práce a na Interkom do víkendu nesáhne.

Připadal jsem si, že jsem právě prožil svůj život v hutné zkratce.

● **19. ledna** jedeme s Milošem Podpěrou obhlédnout prostory Dinoconu. Nejprve jsme se zastavili v rodišti JWP v Kutné Hoře, kde Miloš v příjemné restauraci U Kata dohadoval konání turnaje v go, a pak jsme se v celé odpoledne trvajícím dešti vydali do Pardubic, obhlédnout hotýlek Staré časy. Oba sály myslím budou ideální pro akci na pomezí malého conu a velkého večírku. I obsluha mi přišla docela příjemná.

● **20. ledna** váhám mezi návštěvou Vlada Srponě na vinohradské onkologii a XB1 conem na Smíchově. Asi dám přednost Vinohradům, čekám, že tam bude víc legrace. Vlado hrozně (ještě víc) zhubl a jen těžko mluvil, já taky nejsem moc řečný typ, takže jsme se hlavně věnovali pomerančům, které jsem mu donesl a které mu přes všechnu bídu nepřestávají chutnat.

● **23. ledna** v RUR střídme a střízlivě oslavujeme mé jmeniny. Konečně jsem Miše mohl vyzvednout poslední Briggsovou, ano, protože ji distribuuje Seqoy, tak se k ní věrní z RUR dostávají až poslední. :-)

● **25. ledna** se po obědě zastavuji u Vlada Srponě, jestli jsem si v pátek myslel, že je to zlé, tak jsem teď jen doufal, že se ještě někdy vrátí zlaté páteční časy.

Pak jsem zamířil do klubu architektů nad kinem MAT, kde jsem barmance před Vánocemi půjčil Vládce strachu, a ona mi je nastojte vrátila a přidala Veltlínské ročník 2009. Uvažoval jsem, jestli bych neměl odlít Egonovi, za to, že knihu kdysi vydal... Příležitost by k tomu byla, protože z MATu jsem popojel na poslední veřejnou schůzku KJV u Matějčků. Proč poslední? Nemohl za to Vlado Říša, ani jeho přednáška o cestě po Brazílii, ale Egon si vyložil to, že do vedlejšího salónku umístili trampskou kapelu, která na asi 6 nástrojů vyprodukovala tolik hluku, že snad přehlušila i 20 neškolených hlasů uvyklých vyřvávání v lese ostatních účastníků jamboree, nejspíše správně jako jemný pokyn, že pro tuhle hospodu nejsme ti správní zákazníci.

Ohluchlý a ještě nasáklý kouřem tak, že se ke mně ani má zákonitá neměla, jsem se dostal domů, a tak jediná žena, kterou jsem tento den políbil, byla Lucie Lukačovičová.

● **26. ledna** se u Vlada zastavil Honza Kovanec, takže jsem měl čas pátrat po tajemném vzkazu, že mám v Krakatitu uložený nějaký obraz. Dorazil jsem tam v době, kdy se chystal křest nějakého tlustospisu o alternativních dějinách první republiky, asi nějaké další Žáby v mlíce, a tak jsem v rychlosti od Dariona převzal zásilku a až u kruhu zjistil, že si na mě v dobrém vzpomněla paní Boušková.

● **27. ledna** se mi nahromadily pochůzky, a tak jsem podnikl velkou pražskou anabázi. Začala v hotelu Evropa, kde mě zklamali tuhou roštěnou na roštu, nicméně jsem i z takového oběda načerpal dost sil, abych odvážně přes Senovážné náměstí pronikl do Ústavu translatoologie v Hyberské, kam jsem nesl materiály k Španělským popěvkům pro Miloše Uličného. Vrátný se mě zeptal, zda jdu na Univerzitu třetího věku, doufám, že mě nepokládal za studenta, ale že si mě spletl s nějakým vyučujícím :-).

Pak se vydávám do Klimentské, kousek od Literární agentury Kristin Olsonové, kde nakupuji pro tchána filatelistické potřeby, a cestou nazpátek do Jindřišské projdu celou Dlouhou třídu (s pohledy do spousty zajímavých bočních ulic, Staré město kupodivu není jen Staromák), pak přes Staroměstské náměstí až do Celetné, kde v knihkupectví Karolinum ještě mají Orianu Fallaci: Hněv a hrdost. Nakonec se do rachoty vracím přes lékárnu v Jindřišské (ošetření po tak dlouhé chůzi je namístě). Ono je občas docela zábavné vylézt jako pražský chodec mezi lidi a mezi domy.

Večer se z toho všeho vzpamatovávám na komorním večírku u Klímových. Měl to být dietní mrkvový večírek z donesených surovin, sešlo se nás nakonec deset, Vilma opět nechtěla nic riskovat a měla tím pádem jídlo ještě i na sobotu.

● **30. ledna** jsem se jen krátce zastavil v RUR, je zkouškové a pádím domů učit matematiku, zastavil jsem se tam cestou z Jalny, kde jsem vyzvedl Interkom 1/2012, po mnoha letech vyšlo lednové číslo v lednu.

● **1. února** jsem vymyslel čím, zaplnit DinoKočas (nebo jen DinoČas?) Neprozradím, těšte se do dubna.

● **2. února** kvačím ke Kruhu, cestou se zastavím v Krakatitu s novým IK, a tak tam dorazím až v půl šesté, očekávám velkou oslavu Editiny hard SF Zpráva z Hádu, ale našel jsem tam jen Editu, která navíc musela sama snášet nemírně zakouřené ovzduší. U Kruhu to nějak upadá.

● **3. února** se vydávám na další velkou pražskou cestu, tentokrát Lublaňskou (bydlí tam Pagi) skoro až na konec (a zase zpátky). Nejdřív zajdu do Kosmasu dojednat prodej knihy Inky Hanušové, pak do Počítačové pohotovosti, vyzvednout neopravitelnou flešku Vládi Mátlá, tam jsem potkal měsíc nezvěstného Pražáka, má nějaké pracovní problémy, ale i tak by zasloužil do čenichu, a pak jsem vtrhl k Frantovi Novotnému a Lindě, kteří se sem, takřka na konec světa, o Vánocích přestěhovali. Franta s Lindou se museli strašně nadřít při stěhování a zařizování nového bytu, ale výsledek stojí za to. Už se těším na nějaký večírek u nich.

Odpoledne se stavuji u Vlada Srponě a večer jsem při přípravě na PragoFFest našel dlouho hledaný rukopis Tomáše Hrácha Jak blufovat o matematice. Hurá.

● **4. února** jedeme s Michaelou na PRAGOFFEST, ještě dopoledne jsem skenoval nějaké knihy, ke kterým jsem se v knihovně dostal, a pak jsme vyrazili, abychom byli v jednu v Modré škole. Já měl v tu dobu ohlášenou přednášku Fandom před fandomem, až ji jednou dokončím, tak si ji přečtete v IK: „Tito báječ-

Sanča Fülle, Vilma Klímová a Karolina Francová

ní muži (dámy prominou, ale skutečně jsem narazil jen na muže) pracovali na vydání Labyrintu, Tunelu do pozití, vydávali Lema, Jeřemova, Bradburyho...

A bylo tam několik lidí, které jsem neznal, což se mi stalo snad poprvé.

Nějak jsem to neodhadl a musel jsem skončit už v roce 1968 a ne až vydáním Experimentu pro třetí planetu, kterým, dle mého, začíná moderní česká SF.

Pak jsme s Michaelou vyhledali Vilmu (Klímovou), Sanču (Fülle) a Karolinu (Francovou), pobývaly na besedě vedené Vladem Říšou, nejprve jsem se domníval, že jde o veselé historky z natáčení, pak o prezentaci Kroniky karmínových kameňů, ale v programu jsem se dověděl, že jde o trosky pořadu *J. Mostecký, J. Pecinovský, M. D. Antonín...: Co spisovatele spojuje a co odlišuje*, kde asi následkem špatného počasí chyběl Jarek Mostecký a moderátor Martin Šust.

S pomocí Vilminy medoviny (vlastní jsme nestihli v honičce na autobus stočit) se to dalo vydržet takřka až do konce, docela zajímavě mluvil Martin Antonín, budu si od něj muset něco přečíst, škoda, že si to u mě před lety tak pohnojil nemírným šišláním a přemírou přeréknutí v jakémsi Divnopivu. Třeba se zlepšil.

Pak jsme poseděli před čajovnou, já přijímal prezidentský hold od kolemjdoucích děvčat Filipa Gotfrida a byl čas vyrazit na přednášku Martina Klímy.

Ta byla ovšem zcela excelentní, přesně taková, jaké žádal v článku (IK 7-8/2011). Nejen že jsem se dověděl něco nového, ale jeho způsob humoru a přednes byly zkrátka okouzlující, a to jsem nezmínil powerpointovou prezentaci. :-) Myslím, že i

pro Vilmu tam bylo leccos nového, a stádečko přítomných geeků bylo u vytržení.

Pak jsme ve školní jídelně nad docela dobrými tousty vyčkali večerní debaty autorek Karolína Francová, Vilma Kadlečková, Julie Nováková, Sanča Fülle, Františka Vrbenská, Edita Dufková, Tes Kovanicová...

Beseda s autorkami SF byla také docela navštívená, tj. přednášející – hosté tak půl na půl, a to byl pořad proti tombole. Julie besedu vedla po celé dvě hodiny s efektivitou a nemilosrdností dobře namazaného válečného stroje :-).

Ještě že se v deset objevili uctívající kultu „David Weber’s Safehold“ a vyhnali nás, jinak jsme tam seděli dodnes.

● **6. února** krmím Vlada pomeranči, pak kvačím do RUR, kde se sejdou s Michaelou, abychom se odtud vydali do Žižkovského divadla Járy Cimrmana na Terry Pratchetta: **STRÁŽE! STRÁŽE!** (v podání Divadla Antonína Dvořáka Příbram). Představení zakoupil pro partnery a zákazníky Dawood Hla Shwe, který tam samozřejmě nebyl; zařídí prima večer s pohoštěním pro několik set lidí, ale chůvu, když jsou děti nemocné, si nesežene. Zato tam byl další náhradník Viktor a slíbil, že v pátek už na večírek určitě dorazí. Cestou tam jsme málem zmrzli, tak jsme uvítali, když nás Hladíkovi hodili na metro.

● **9. února** se zastavuji v Neoluxoru na křtu upíroviny brněnské autorky Daniely Mičanové Jakubovy housle. V programu křtu bylo i koštování nějakých autorčiných kulinárií, ale já jen pozval A. Kudláče a Jenny Nowak na Dinocon, pozdravil se s Janou Jůzlovou, která pracovala bruntálského řezníka pro práci v Akademii, a pádím ke Kruhu připomenout Editě zítřejší večírek a povzbudit zájemce o Dinocon k poslání přihlášky. Jako obvykle když je moc zima, aby se větralo na andulky, je tam docela nahuleno, a brněnské dobroty jsem si odřekl víceméně zbytečné, alespoň že jsem předal nový Interkom Vládovi Němcovi a promluvil s Milanem Fibigerem.

A vlastně se tam taky přišlo s nápadem na DinoKalendář, takže to nebyl tak ztracený večer (jako jindy :-).

● **10. února** Vilma neodolala a pořídila malý raclette gril, a tak jsme první část večírku vyráběli lopatičky zapečených pochoutek, v tom se našla hlavně Toshiko Hraničková, která zaopatřila nejen svého Ivana a Romana, ale i Petra a Inku, kteří sem našli cestu poprvé. (Jen Lád’a Dvořák si zase našel nějakou výmluvu.) Jinak si pochutnali ještě Rita Kindlerová, Honza Vaněk jr. a Tom Petrásek a samozřejmě Eckovi. Když se ogrilovalo, co jen šlo, došlo na Edovu nadílku, která se celý večer pekla v troubě: vepřovou krkovicí o váze 2043 g. Martin Mareček, Martin Klíma a Eda Eck pak probírali před zimní zahradou nějaké své záležitosti a všechny pak v následujících dnech mrzelo, že jsme je nevtáhli do houfu.

● **11. února** se těžce vzpomínám po večírku, nicméně Orientační seznam Akademie SFFH se sám nenapiše, tak usedám před počítač. A taky obesílám adepty do DinoKalendáře.

● **13. února** pondělí na nic, alespoň že dokončuji poslední úpravy **Stroje do lepších časů** a pokračuji v korespondence okolo Dinoconu, pak si spočtu, kolik bude stát realizace, a oblije mě pot.

Před RUR zajdu za Vladem Srponěm do nemocnice, už skoro nemluví...

V Časlavské Tíři dopověděla Filipovi anekdotu, naštěstí měl ještě jednu, tak si spravil náladu, pak kvačím za Netopejrem, když jsem k němu dorazil, volala mu bejvalka, že je potřeba odvézt Simona na pohotovost, tak jsme moc nepokecali a já doma vyšival na Orientačním seznamu Akademie, když mi před půlnocí napsala Vilma, že zemřel Eda Eck.

● **14. února** po půlnoci, první den bez Edy. Myslím na to, co si Milena a děti počnou, ale trochu sobecky na Edu vzpomínám hlavně kvůli promarněným příležitostem poznat lépe jeho myšlenky a názory, že jsme víc nediskutovali, dokud byla příležitost, mám najednou dojem, že jsem se od muže, který toho tolik věděl a tolik dokázal, mohl dovědět a naučit víc.

Eda Eck

V poledne o Edovi napsal Patrick Zandl na www.lupa.cz: *Vážil jsem si Eduarda Ecka nejenom jako obrovského odborníka s nesmírným přehledem, jehož technické znalosti a erudovanost překonávaly všechno, na co jsem se kdy jen odvážil pomyslet, ale také jako člověka, jemuž nebyl lhostejná ani jeho práce, ani země a prostředí, v němž žil. Jeho odchod považuji za obrovskou ztrátu...*

Tentýž den napsal o svém vztahu k Edovi i Petr Koubský na ideesfixes.blogspot.com, viz strana 14, a pak ještě v Hospodářských novinách: *Zemřel Eduard Eck, významný telekomunikační odborník a neméně významná osobnost českého webu, kde trpělivě uváděl na pravou míru omyly jiných pod značkou VÚČAKO. Zanechal po sobě nezacelitelnou mezeru. Všichni jsme nahraditelní, jenomže někteří ne. Odpočívej v pokoji, Modeste Kamojedove.*

V komentářích na lupa.cz mě zaujalo: *Měl jsem tu možnost po celou dobu jeho působení v Eurotelu i následně v O2 s Edou poměrně často spolupracovat. Naše výměny názorů byly někdy drsné, ale vždy, určitě z Edovy strany, profesionální a neosobní. Doufám, že si to myslel také, ale to už nezjistím...*

Myslím, že Eda má vzhledem k jeho roli při zavedení CDMA nejvyšší individuální zásluhu na rozvoji mobilního internetu v ČR. Bez něj by mobilní Internet nebyl v ČR tam,

kde je nyní. On měl tenkrát pravdu a přesvědčil ostatní, já se mýlil. Měl pravdu ostatně v drtivé většině případů.

Jestli se někdy bude takhle pěkně psát o někom z naší smečky? V Edově branži jde o miliardy a lidi přesto dokážou ocenit a uznat přínos a pravdu toho druhého. Trochu závidím.

● **15. února** se ČS fandom dozvídá, že před pěti dny (10. února) zemřel Josef Daněk, spoluzakladatel SFK Möbius 2061 v Jihlavě a porotce CKČ. Více o něm najdete na interkom.vecnost.cz/who/DANJOS2.html

● **16. února** bylo ve Smíchovské knihovně na křtu knihy *Valdštejnova éra* docela plno, přítomná redakce Zonerpresu musela být potěšena, pokud tedy považovala za koupěchtivou čtenářskou obec takřka celý KJV (Egon s manželkou, Vašek Vlk, Leonid Křížek, Vlád'a Kejval), početnou obec knihovnických i jiných přátel Františky Vrbenské, Julii Novákovou, Editu Dufkovou, Borise Hokra, Milana Fibigera, který si přišel nafotit přítomné scifisty pro dinoconský SF kalendář, či cca pět lidí, které jsem neznal, z nichž větší část vypadala jako stálí návštěvníci knihovny a zbytek zjevně přilákala Eva Decastelo, která moderovala volné povídání, pohříchu hlavně Vlada Riši a sem tam Franty Novotného a Františky Vrbenské.

Vlado přečetl první odstavec vybrané ukázky a hned v první větě se mu dvakrát opakovalo zájmeno svůj, přitom jednou tam bylo zcela zbytečné, může snad pilot sedět v jiném než svém kokpitu?

Ale tím nechci naznačit, že redakce knihy je odbytá, nejspíše půjde o to jedno procento z původních autorových pochybení, které redaktorům unikne.

Egon mi vyprávěl o hrozném snu, ve kterém jsem mu říkal, že Dinocon nebude. Ujistil jsem ho, že pokud budu já, bude i Dinocon, Franta Novotný mě seznámil s Květou Filipi, redaktorkou Zoner Pressu, a Pavel Weigel mi ukázal ukrajinskou upřímu **Povolání: Zaklínačka** od Olgy Gromyko, kterou pro ZP přeložil, a pak se již přiblížila zavírací hodina a bylo nutné opustit knihovnu a ponechat ji svému nočnímu životu.

Mezitím se na NYXu hledá vhodné motto pro Edovo parte a obsah biblického čtení, které by vystihlo jeho osobnost.

● **18. února** mi okolo druhé zavolala vrchní sestra, že ve spánku zemřel Vlado Srpoň, chystal jsem se za ním vypravit v pondělí a Stáňa Lálová s Honzou Kovanicem o den později, tak jsem jim napsal, že už nemusí a nemohou.

Odpoledne potom se u nás zastavil Regis s Terezou, dal jsem mu jeho autorák Cynických fantazií a pak jsme s nimi a s Honzou Vaňkem jr. a Sančou Fülle pokoušeli chvíli nemyslet

na to, co nás postihlo. Sančin sladký chléb a Míšiny dobrůtky tomu napomohly, i když ne na dlouho, naštěstí tu byly ještě knihy: Pluhy, nemoci a ropa, Skrytá autorita, Jantarové oči, Španělské lidové popěvky, Hněv a hrdost a edice New Weird, kterou tedy studovala hlavně Tereza.

● **19. února** se na NYXu od Viktora dovídám, že zemřel Jaroslav Velinký. Bylo to takřka na minutu přesně čtyřicet hodin potom, co mi volali kvůli Vladovi.

Odpoledne se ozval Martin Šust, zda bych o něm nechtěl napsat nějakou osobní vzpomínku, tak jsem se vydal proti proudu času, více na straně 14. Spát jdu hluboko po půlnoci.

Nedoufám, že to Kapitánem Kidem skončí, ale kdyby se to alespoň na chvíli zastavilo....

● **20. února** v Čáslavské probíráme naše zemřelé, na jejich počest jsme dorazili medovinu, která zbyla od mého svátku, a přítomným váhavcům připomínám, že půjde-li to takhle dál, tak mnoho lidí uvidí na Dinoconu naposledy, Filipa to tak vyděsilo, že mi vnutil poplatek v hotovosti (svou roli také hrála ta maličkost, že z konta potřeboval zaplatit něco jiného). Pak jsem se konečně úspěšně vypravil k Netopejrovi a Simonovi, ale po tom všem to nebylo tak veselé, jak jsme původně čekali, díky alespoň za nový druh Fernetu Černá vdova.

Mírně přiopilý se dopotácím domů a usnu až po půlnoci.

● **21. 02. 2012** je krásné symetrické datum, díky té symetrii i já, který má problém s narozeninami ženy a matky, budu pamatovat, kdy měl pohřeb Eda Eck.

Před jedenáctou se scházíme ve studeném větru před kostelem Nejsvětějšího Srdce Páně na náměstí Jiřího z Poděbrad. Plečnikovo monumentální dílo bylo vymrzlé po nedávných mrazech; i když jsme jej skoro zaplnili, teplotu interiéru jsme moc nezvedli. Nebyl jsem na mnoha církevních obřadech, ale připadlo mi, že kněz hovoří jako k jedné velké rodině, jejímž se i on sám cítí být členem. Četla se pasáž z Kazatele a z Nového zákona (kapitola 24 z Lukášova evangelia), pro nás bezvěrce ale byla nejpřínosnější Martinova řeč, viz strana 13.

Celí vymrzlí jsme se rozprchlí po teplejších místech, já poskytl v práci asyl Hraničkovým a Míše, snad nikdo moc neprostdyl.

Okolo páté se nás zase část sešla v restauraci Mozaika v nedaleké Nitranské ulici. Obvyklý Klímovský kroužek doplnili Edovi spolužáci a přátelé z telekomunikací a cest. Byl jsem už trochu vyčerpaný, tak jsme se Sančou a Bidlem (druhý den bez berlí) odešli dřív.

● **22. února** se poprvé koná schůzka Klubu Julese Vernea v prostorách restaurace MAT a na programu je přednáška Lukáše Doubravy o fimových zpracováních Mistova díla.

Obsluha v MATu byla vlídná a ochotná, pomohli s instalací promítacího zařízení, leč jak se později ukázalo, Lukáš si nepřinesl vlastní notebook a na Leonidově chyběly často zvukové kodeky.

Ke stolu se nás smáčklo cca 17 a osm posledních sedělo na barových židličkách včetně doyena schůzky Vlasty Tomaňa. Já přišel včas, takže jsem seděl u stolu a mohl se věnovat hodnocení místní kuchyně. Boršč mi přišel fádňí, nekácel jsem celý den stromy, to bych byl asi spokojený a nejspíše bych mlčel, ale sem jsem si přišel pochutnat. Navíc mi jej přinesli spo-

Nakladatelka Fillipi, moderátorka Eva Decastelo, autor křtěné knihy Vlado Ríša a autor první KKK František Novotný

lečně s hlavním jídlem, asi je nenapadlo, že by si někdo dal polévku a k tomu druhý chod. Ani ten nebyl nic moc, příště vyzkouším tamní špenátový krém.

Lukáš zahájil prezentaci filmovou klasikou od prapůvodního Georgese Méliése a jeho Cesty na Měsíc (což byl vůbec první hraný film a navíc „SF“ inspirovaná románem Julese Vernea „Cesta na Měsíc“ a také dílem G. H. Wellse „První lidé na Měsíci“).

Pak pokračoval klasickými meziválečnými zpracováními verneovek přes padesátá léta až po současné politickou korektností a režisérským neumětelstvím pokurvené adaptace, s jejichž stupiditou se mohly měřit jen časté komentáře z publika, které Frantu Novotného na můj návrh, abychom dotyčné rozsadili, přiměly k pokárání nejtragičtějších rušitelů.

Třebaže Lukáš zvládl jen polovinu připraveného materiálu, i tak byla přednáška více než dvakrát tak dlouhá než obvykle, a domů jsem se dostal docela pozdě a trochu bez nálady, toho žvanění z publika bylo až trochu moc.

● **23. února** se u mě zastavil JNH, starý samotář asi nepřijede na Dinocon, ač ho k tomu manželka Marie ponouká.

Večer u Kruhu, zase pozdě, a zase je tam jen Edita, ale brzy se to zalidnilo, asi na 3 minuty se zastavil Vlado Ríša, slíbil domluvit jednomu (a jedinému) kazišukovi, který nechce svolit s otištěním povídky v Pramlokově.

Dal jsem Leonardu Medkovi Orientální seznam Akademie na papíru, aby mohl s plnou pečlivostí probrat první kolo.

Doplazím se domů a večer zmlácený padám do postele

● **24. února** se vydávám ke Kristin Olsonové a v rámci možností (ohleduplně k jejímu pozeňnanému stavu, kdyby tedy takový způsob existoval) ji řekl o Edovi.

Pak jedu do Smíchovské knihovny na křest Editiny knihy Zpráva z Hádu. Sešlo se nás o něco méně než minule (že by to bylo nepřítomností Evy Decastelo?), i když bylo lepší občerstvení, Helenka Šebestová nás hostila kozím sýrem a prošutem, Tom Jirkovský docela dobrým vínem.

Když jsem dorazil, byla tam jen Edita a Laser Jirkovský, tomu jsem připomněl, že na Dinoconu dochází dvoulužkové pokoje, a potřebu sponzorovat Akademii (tady se trochu kroutil, že jeho dárcovské nadšení sráží to, že se mu Akademie po reformě líbí méně než před ní, opáčil jsem mu, že není sám, ale že si může myslet, že dopláci za roky, kdy byl s Akademií spokojen a kdy vznikl její dnešní schodek).

Pak jsem si všiml posmutnělého děvčete v poslední řadě, byli jsme s JWP domluveni, že pozve dceru Martiny Šrámkové, které jsme donesli honoráře za Cynické fantazie a příspěvky dobrých lidí, tak jsem ji oslovil, zda náhodou nečeká na Procházkou, zeptala se, jak jsem to uhl, a na to se dalo odpovědět jen, že tak vypadá. :-)

Následoval křest, který mezitím dorazivší Jirka, jak je jeho zvykem, hurónsky komentoval, až František Novotný pocítil potřebu ho trochu umravnit.

Pak byl živel JWP docela dlouho ticho, dokud Franta neodešel :-), ale nakonec se zase dostal ke slovu, když Aničku vytáhl na pódium a poděkoval autorům, kteří se zřekli honoráře, a dobrým lidem, který jej zarovnali na sumičku, která už stála za předání.

Pak ještě pro věci Vlada Srponě do jeho podnájmu, který už bylo třeba vyklidit, a večer do postele zmlácený padám jako teď skoro každý den.

● **25. února** (neslavil se druhdy Gottwaldův puč?) já oslavím práci, Dinocon se sám neudělá a Interkom nenapíše.

V LN vyšel článek Ivana Adamoviče o alternativních dějinách ČSR, kdyby to Gottwaldovi a jeho kamarile nevyšlo; snad jej brzy přetiskneme.

● **27. února** v RUR koukám po XB1, zda už v ní vyšla recenze Cynických fantazií od Františky Vrbenské, a asi jsem byl nějaký nepozorný, protože jsem ji v čísle 2/2012 nějak přehlédli.

● **28. února** zemřel propagátor kosmického výzkumu Antonín Vítek. Více o něm Honza Kovanec na straně 15.

Zdeněk Rampas

PRAGOFFEST 2012: Tradičně v pohodě

Letos jsem dorazil na tradiční PragoFFest, přímo navazující na Pragocon, do Modré školy v jihopražských Hájích už potřetí. Všude vůkol drsně mrzlo, ale uvnitř bylo příjemné teplíčko.

Registrace byla letos pro předem neohlášené účastníky značně jednodušší. Já tedy byl předem ohlášený a platící a dorazil jsem už v páteční poledne, takže jsem recepcí prošel svižně. Tedy přesněji pět minut po dvanácté, protože jsem na Vyšehradě vystoupil z metrolaku, abych zdokumentoval zajímavé průhledy ze zamrzlých oken do promrzlé Prahy. I tak jsem se na conu objevil neobvykle brzo. A to proto, abych se měl čas aklimatizovat na svou přednášku, kterou jsem držel od 14:00 ve sjednocené linii FutureCon + Maelström. A v této linii jsem se zdržoval nejvíce. Hned co jsem se v šatně přezul a převlékl a opatřil se jmenovkou a plackou (letos jsem svůj oděv sladil s plakátem do „pouštní žluté“), jsem zapadl do Hlavního sálu, kde Tomáš Petrásek odpovídal na otázku, zda zde byly jiné (předčlověčí) civilizace. Třeba inteligentních dinosaurů. (Tak jsem měl takovou povídku, jako skoro všichni.) No, možná ano, ale spíš ne. Zmíním historku pro zamyšlení: John Lilly se svého času pokoušel domluvit se s delfíny tak, „jako by to byli mimozemšťani“. Také je chtěl přepravovat v anestezii – aby byl humánní. Jeden delfín po druhém umírali při stále nižším množství anestetika, až Lilly dospěl k poznatku: „Delfínovi nelze dát anestezii.“ Hm, podobně humánně se k výzkumu lidí mohou stavět i budoucí mimozemští návštěvníci. Hned tu máme motiv jedné sci-fi povídky předložený na talíři. Napadl mě ještě další, ale ten si nechám pro sebe.

Linie FC+MM se pak přestěhovala do své Stodvojky, kterou jsem tedy chvíli hledal, neb byla označena dosti ledabyle. Petr Zach zde zábavně hovořil o motorických systémech CNS, tedy „centrálně nervové soustavy“. Poněkud nás vyděsil svým postřehem, že se „kortikalizují struktury“, které zatím mají „autonomii“. Přeloženo: Zatím dýcháme nevědomky, vypadá to, že na dýchání budeme muset myslet, abychom se neudusili. A na pravidelný tep srdce, například. Veselejší bylo povídání o zrcadlových neuronech, které zajišťují přednostní vidění jedince svého druhu a vyvolávají vzorce chování podle toho druhého: Reagujeme na pohyb kolegy nápodobou stejného pohybu. To se dá využít například při neurorehabilitaci. Moje teorie je, že zrcadlové neurony vznikly primárně k aktivaci pohybů stád antilop, hejn volavek a ryb: Dělej, co jiní. Když utíkají, utíkej. Obvykle jde o užitečný pohyb – proto přežili jen jedinci, kteří včas utekli a svůj gen přenesli na další generace. Při davovém chování však může vést bezhlavý útěk diváků ze stadionu nebo hudební veselice ke krutým důsledkům... Další námět pro povídku!

Aha! A už je čas na mou přednášku Protektor Měsíc. Vysvětlil jsem, jak se Měsíc podílel na vzniku života (vznik bazénu na Zemi, nejen pro vodu, ale pro rozpínání zemských ker, přílivy vody a magmatu), jak ho ochránil (vznikem termohydrodynamického kapalinového dynama a následným rozvojem Van Allenových pásů), jak zachránil naši civilizaci (převedením velmocenského soupeření do vesmíru), a jak ji může zachránit i v budoucnosti (poražením Marxe, neboť trvalý růst může být dosažen i bez imperialistických válek vývozem do kosmu). Předvedl jsem

sadu obrázků z impaktů mezi protoplanetami a také třeba raket, které byly z válečného zaměření překovány v rakety mírové spolupráce a výzkumu vesmíru. Některé obrázky, jindy funkční, bylo nutno popostrčit k zobrazení. Z neznámých důvodů byl počítač přeladěn z obvyklého prohlížeče obrázků Windows na Irfanview, takže video, naštěstí jen jedno, které ve Windows Media Player normálně funguje, bylo vidět pouze na monitoru, nikoli na plátně. Ale co – Stodvojka je normální malá třída, stačilo monitor otočit k divákům. (Děkuji, že jste přišli.) Ano, také zde se vyskytla spousta dobrých námětů, už jsem je párkrát použil...

A byly tři hodiny, i šel jsem se naobědvat. Okusil jsem guláš a bramboráčky, u stolu pokecal s kamarádkami. A byly čtyři a šel jsem do hlavního sálu zhlédnout Pravdovo předvádění videí a fotografií z FanCity – které se nekonalo. I měl jsem čas opět zaplout do Stodvojky na přednášku Julie Novákové o memech čili Jak se šíří drby. A hned jsem si vzpomněl na Zachovy zrcadlové neurony: Na počátku vzniku memů bylo napodobování, ke kterému mají opice predispozice („opičení se“). Pobavila mě zmínka o „memetickém viru“, jímž je náboženství (na což později navázala přednáška Milana Petráka Dav uvnitř člověka). Ještě k memům – souhlasím s názorem, že se spíše jedná o „výhodnou metaforu“, která popisuje sociální chování, či dle mě snad o „způsob matematického zápisu“ než o reálný fyzikální či chemický jev. „Díky genům lépe rozumíme fungování organismů; o memech a kultuře se to zatím říci nedá“. No jasně, pokud nelze něco testovat, nejedná se o vědu, ale jenom o literaturu, možná i krásnou.

A bylo pět hodin, i šel jsem si k recepci vyzvednout platný program od pěti hodin, který ještě ve čtyři nebyl k dispozici. A když už jsem byl v přízemí, zamířil jsem zase do buffíku na pivo o páté, doprovázené utopencem. Pokecali jsme si s Drakem, kterého jsem na Pragáč přilákal, a protože najednou padla šestá, tak šli společně na Milana Petráka. Ten měl jen hodinu na to, aby nám vysvětlil něco ze své knížky Skrytá autorita. Milan si vystačil s křídou a tabulí, inu, vždyť jsme byli ve škole. Nejdříve nám představil několik lidských atavismů, mezi které patří přejídání, obliba pornografie a skupinové myšlení. Sílu „čuringy“ – symbolu, totemu – předvedl jen virtuálně. Naštěstí se mu nepodařilo sehnat papírovou českou vlajčku, do které by se vysmrkal. Naštěstí jsme si to měli jen představit – protože zneužití, úmyslné poškození nebo hrubé znevažování státního symbolu České republiky je přestupkem, za který lze fyzické osobě uložit pokutu až do výše 10 000 Kč. Předvedli jsme si demagogické kmenové myšlení, pověděli o potřebě zbožštění vůdce, ukázali si puritánství fanatiků. Na námitku, že těžko mohli být vůdci sexuální revoluce puritáni, bylo ukázáno, že byli – totiž vůči ženám! Sami děvkaři nesnášeli nevěru svých partnerek. Nedůvěra k ženám a jejich potlačování je mimochodem jednou z vlastností všech fanatiků, včetně fanatiček z feministického hnutí. Víru nelze zničit. Ano, komunisti (i nacisti) se o to pokoušeli, ale tím jenom vybudovali vlastní náboženství. Při vyprávění o davu jsem si zase připomněl „zrcadlové neurony“.

V sedm jsem zameškal Sex a to ostatní na přednášce Lídy Friedlové, a šel si s Milanem a Drakem a Štajou sednout do čajovníčky k čaji a sušenkám. Doba do devíti a něco byla příjemně

Martin D. Antonín, Františka Vrbenská, Vlado Ríša, Josef Pecinovský

prokecána. V osm se k nám přifařila i Tess. Takže jsem si užil i dcerky, která se právě vrátila ze Skotska. A pak jsem zavítal na už jednou zmeškanou přednášku Petra Tomka Velká hloupá raketa. Opět jsme si připomněli první hloupou, avšak silně funkční Fau zwei i její následné variace. Jo, ty jsem měl na přednášce ukázány taky – ale netušil jsem, že jde o hloupé rakety. A na co lítají? Okysličovadla jsou různá, stejně jako palivo: Lih, benzin, nafta, sádlo (nebrat! Zvlášť nebezpečné!), kokosový tuk, polybutadienový kaučuk, plexisklo, asfalt, mazut anebo dřevěné uhlí... Případně i štangle salámu. Šílené mohou být i rakety, poháněné chytřejšími směsmi, jako třeba Sea Dragon, který měl plavat na moři jako loď (160 m délky), než se napuštěním plováků ztopořil (do výšky 160 m), a takto pak odstartoval z mořské hladiny. Viděli jsme i start menšího modelu – zdá se, že to mohlo fungovat. Saturn V však zvítězil. (Možná proto, aby bylo využito Kennedyho kosmické středisko, které by jinak přišlo o práci. Pozn. Šaman) Rakety OTRAG složené z tyčí o průměru asi půl metru (minimálně 8) docela fungovaly jako sondážní. Představa startu tisíců spojených trubek však vyvolává otázky nejen o aero(ne)dynamických vlastnostech takového kuriózního tělesa. Podivuhodný byl rovněž rumunský projekt startu rakety z balonu. Tohle prostě člověk nemyslí! A kdyby to nějaký autor sci-fi napsal, pak ho čtenáři obviní z nevědeckosti a přílišného odtržení od reality.

A bylo deset, a byl čas začít se sbírat. Ještě jsem proletěl přízemím, kde v Hlavním sále probíhala oblíbená tombola. (V pátek? Jo, v pátek taky.) Chtěl jsem si vyzvednout program na sobotu, ten však ještě nebyl k dispozici. Stejně jako vloni. Což nepovažuji za zrovna vhodnou tradici. Pak jsem se, dosti uondán, už bral domů. Hodil mě tam Drak svým autem, takže pohodička. Jako vlastně celý den, i přes pár drobných zádrhelů.

Protentokrát jsem si řekl, že nesmím kvůli skvělým přednáškám zmeškat to nejskvělejší – pokecy s kamarády. Tenhle

záměr se mi podařilo splnit, i díky útulným útulnám, které se na conu vyskytovaly. Krom těch vyjmenovaných i nálevna pod schody na prvním patře. Na závěr ještě zmíním nečekaný efekt – všechny páteční přednášky, které jsem navštívil, se navzájem skvěle doplňovaly. A také bylo velmi milé vidět, jak se přednášek účastní i kolegové přednášející ve stejné linii – jednou za katedrou, pak v obecnstvu u „konkurence“.

A vida, přes záměr být stručný jsem se opět rozkecal, takže o sobotě poreferuji příště.

Jak bylo v sobotu? Skvěle!

V sobotu 4. února bylo na PragoFFestu ještě lépe než v pátek. Na Vyšehradě už mrzlo neprůhledně, ale v Modré škole bylo teplo i přes noc, jak spokojeně konstatovali bivakující.

Dorazil jsem po jedenácté a vyzvedl si program do 16:00. (Ten konečný odpoledněvečerní byl k dispozici už ve dvě.) Na té stránce, co jsem měl před očima, mě zaujala Tessina přednáška Jak (ne)točit fan souboje. Abych nemarnil čas, vydal jsem se do Čtyřladvacítky, kde letos sídlili Starwarsáci, a to bez zastavení v šatně. (Chyba!) Docela jsem zíral, co u nás umějí natočit amatéři. Nejen tedy světelné efekty se světelnými meči, ale zvládají i choreografii. Nu někdy ne. Ukazuje se, že odhodit plášť v dál, aby se mohl tasit meč, jde různě i hrůzně. Co mě však uzemnilo, byly ukázky zahraničních fan soubojů. Nejdříve jsem si myslel, že jde o bonusové záběry z některé EPOCHY! Starwarsáci měli jednu výhodu – pohovku vzadu u stěny, kde jsem se pohodlně přezul ze svých venkovních (outdoorových) bot, jež jsem šoupnul do igelitky, do poněkud školnější obuvi (Baťových cviček).

Ve dvanáct jsem opustil SW a s bundou přes ruku běžel do mé oblíbené Stodvojký Na FutureCon + Maelström. Dnes jsem ji našel spolehlivě, stejně jako všechny další přednáškové místnosti již byla označena dostatečně viditelně. Jaroslav Kousal zde

referoval o Závodě na Měsíc. Skvěle připravená prezentace byla doprovázena zasvěceným výkladem. Ocenil jsem, jak pan kolega dovedl i při nutném zestručnění vypíchnout podstatné detaily, přičemž nic důležitého neopomněl. Sám bych to viděl spíš na dvouhodinovou přednášku, takhle jsme ke konci už jen proletěli jedním obrázkem současnost a na debatu o budoucnosti už nezbyl čas. I pro mě jako pro fanouška astronautiky a pamětníka nešlo jen o opakování známého. Krom souvislosti s velmocenskou i vnitrostranickou politikou jsem se dověděl další zajímavá fakta: Že motor F1 pro Saturn V byl vyvíjen už od roku 1955. Jeho tryska byla vytvarována experimentálně pomocí malých výbuchů metodou „pokus-omyl“. Inu, ještě na to neměli počítače. A další novinkou byla pro mě spíše verneovská kuriozita: Totiž minimalistický projekt lunárního modulu s otevřenou plošinou pro jednoho kosmonauta (tuším že sovětského).

A byla jedna a pospíchal jsem na oběd do blízké pizzerie Galaxie, kde už od poledne probíhal pracovní oběd redakce Sardenu, kde se cítím být „členem-pozorovatelem“. A tu jsem zjistil, že nevím, kde jsem nechal boty. Myslel jsem, že ve Dvacetčtyřce, ale tam bylo prázdné – a bez bot. I rozběhl jsem se do mrazu s běžeckou obuví. Galaktické centrum bylo nedaleko, ale nejdřív jsem bloudil, než jsem našel do něj ten správný vstup, a pak zase, abych našel tu správnou pizzérii – když polovina objektů kolem, včetně kina, nese název Galaxie. Avšak dorazil jsem, pozdravil, usedl, utřel si orosené brejle a objednal si. Načež jsem zjistil, že ledvinku s peněženkou jsem někde – při tom ne-převlékání – vsel. Ano, udělal jsem tu chybu, že krom klasického batohu jsem si vzal i ledvinu. Objednáno jsem už měl, naštěstí mi pan šéfredaktor Sardenu půjčil. Inu – bez peněz do hospody lez, pokud tam máš dobré kamarády. Bohužel jsem si skvělé penne se sýrem a vlaškými ořechy příliš nevychutnal a spíše je shltul. Inu, to víte, co v takových peněženkách bývá! Všechno, od tramvajenky po řidičák. Někdy i pár peněz. Ale doufal jsem a věděl, že na cony chodí velice podivní lidé, kteří si nepřivlastňují cizí věci (alespoň tedy na co nech ne moje věci).

Poněkud napnut jsem stihl ve dvě hodiny ještě konec přednášky Karla Bruknera Tajná zbraň na Ussuri – konec jedné záhady. Zrovna dobíhal film, kde nějaký bývalý sovětský generál vyprávěl o vlivu bojů na Ussuri, kdy v roce 1969 na sebe střídali vojáci Číny a SSSR přes hranice na světové mistrovství v hokeji. Pan generál si stěžoval, že sborné divoký slovenský útočník Jozef Golonka dával góly, a vždycky pak si „kleknul na led, držel hokejku jako samopal, mířil na naše hráče a dělal ratata-ta, jako že je postřílí“. Nic z toho sovětsští diváci neviděli kvůli podlé režii. Ani neslyšeli skandování „Ne-Damanskij“, kteréžto zkomolení jména dalšího hokejisty Václava Nedomanského mělo představovat komentář k probíhajícím bojům o ussurijský ostrov Damanskij. Nakonec vyhráli Rusové. Tedy ten ostrov. O tom, že s našimi hokejisty prohráli 4:3 a 2:0, s tím se už pan generál nepochlubil... Ale přece jen přiznal: „Byl to politický protest.“ Ovšem opět zapomněl zmínit, že protest proti nedávné sovětské okupaci. Nu vot, generál. Ale! Po ukončení přednášky jsem pro zvedající se diváky zadal soutěž o nález Šamanovy ledvinky. Během vteřiny se našla, visela přehozená

přes opěradlo nejbližší židle. Uf, to jsem si oddechl. Mohl jsem vrátit Pechymu dlužný obnos a užívat si conu i nadále bezstarostně. Ještě zbývalo nalézt igelitku s pohorami. Kvůli tomu jsem tak nervózní už nebyl, ale nedařilo se mi ji dlouho nalézt. Pro uklidnění – byla nakonec taky ve Stodvojce!

Zalezl jsem opět na přednášku Tess o Skotsku, ale tu jsem už viděl dříve, i když ta je zábavná vždy. Mrknul jsem se tam do programu a po otočení na druhou stranu zjistil, že jsem ráno zmeškal přednášku Vlado Ríši a Františky Vrbenské o Vladově knížce Valdštejnova éra a povídání o projektu Kronika karmínových kamenů, který vede Františka. Ale dalo se to napravit – v hlavním sále právě probíhala beseda se spisovateli, kde nakonec byli krom Martina Dariona Antonína nejen Vlado, ale i Františka a Josef Pecinovský. Pepa se na čas ztratil – aby mohl s nakladatelem podepsat smlouvu na rukopis dalšího románu z řady KKK. Rukopis je už hotov a jmenuje se Jezero Mo Bwana. Vypráví o zatím neznámé nulté cestě českého cestovatele Emila Holuba do nitra Afriky.

Darion prozradil, že si své poznámky zaznamenává při dlouhých jízdách autem do diktafonu. I když už má pointu, počká třeba půl roku, aby text „uzrál“, a aby se všechny linie provázaly. Knižka musí stát na svém konci. Je škoda, když konec čtenáře zklame. O tom se rozproutila další debata. Františka nedávno četla text, kde se celou dobu bavila. Knižka končila temně, což by možná nevadilo, kdyby ve čtenáři nezbyl pocit – a proč? Proběhla debata o úloze redaktora při vzniku knihy a také o tom, jak nejlépe zabíjet své hrdiny. Vlado podotkl, že „inspirace je věc těžký náhody“... Pokec trval dvě hodiny, stále bylo o čem povídat.

Ale najednou byly čtyři, a vzpomněl jsem si, že je tu i Gammeffest, na který jsem se ještě nepodíval. Ocenil jsem krásu malých modelů tanků i celého severoafrického válčiště. My jsme si museli vystačit s figurkami od Člověče nezlob se. Her stolních i počítačových zde bylo přešřel. Dnes neholduji žádné z nich, ale bývalo tomu jinak. Proto dokážu ocenit úsilí a pílí, se kterou se gamesníci snaží o úspěch. Celá tělocvična i přilehlé kamrlíky byly zahlceny spoustou lidí, kteří se tu dobře bavili. I já se vždy při této příležitosti velmi dobře bavím – pozorováním bavících se.

A bylo pět, a protože jsem v té době ještě neměl své boty, prolétl jsem několik přednáškových místností. Na delší dobu jsem se zarazil u starwarsáků, kde jsem si, ke svému údivu, i mírně pokecal. A to jako pamětník imperialistických „hvězdných válek“ (miněna Strategická obranná iniciativa). Bolševik totiž vždycky při strašení svého obyvatelstva představoval SDI prostřednictvím záběrů s útočícími X-wingy. Tak dlouho to dělал, až uvěřil, že film Hvězdné války zobrazuje skutečnost, takže se nakonec raději vzdal!

Podobný námět měla přednáška dalšího skvělého profesionála Michala Poláka ve Stodvojce: Jak sestřelit družici. Nejefektivnější se jeví odpálit pár desítek kilometrů vzdálenou jadernou pumu. Což je však až příliš efektivní. Dokázalo to při pokusech někdy v šedesátých letech zničit žárovky veřejného osvětlení pod oblastí výbuchů na Zemi. Co by elektromagnetický výboj provedl s dnešní elektronikou, je úděsná představa. Snad i proto

byly jaderné výbuchy v kosmickém prostoru v roce 1967 zakázány. Dnes už jsou jemnější metody, často se užívá pouze přímého nárazu bez výbušné hlavice. Protidružicové rakety mohou být vypouštěny z lodí i ponorek. Jejich rampa by měla být co nejvíce mobilní, proto už existují letecké rakety vzduch-vesmír. Při publikaci jejich vlastností se člověk dověděl i zajímavé, jinde neuveřejněné hodnoty maximálního dostupu a rychlosti příslušných letadel. Rusové v r. 1989 vyvinuli poměrně obludný projekt Spektr, kdy na platformě modulu Soljutu připravili orbitální základnu s osmi útočnými raketami. První „úspěch“ zaznamenali už v říjnu 1984 při zkoušce laserového systému Sari Šagan, kde jako cíl sloužil raketoplán Challenger, kde odešlo pár systémů. Následoval diplomatický protest Američanů, a od té doby si Rusové své lasery asi zkouší jinak. Poznámka: Šlo jen o test, při kterém se zkoumala možnost navedení na rychlý vzdálený cíl a nebyla použita plná kapacita laseru.

Americké armádě se zase podařilo rozbít astronomickou družici, která už měla být nefunkční, ale jejíž některé přístroje ještě fungovaly a vědci je doposud využívali. Poslední „úspěch“ v tomto směru zaznamenala Čína, která si „sestřelila“ (rozbila) svou družici v roce 2007. Bohužel, cíl se nacházel na dráze ve výšce 865 km, takže bude dlouho trvat, než její úlomky shoří v atmosféře.

V šest jsem zapadl do větve RPG Aliance Public na Regisovu přednášku Kybernetické modifikace člověka. Přestože se Regis dušoval, že ty nejeklhaftnější snímky, co se taky může člověku s jeho tělem přihodit, vyřadil, stačilo mi pár úvodních fotek k rozhodnutí, že se raději porozhlédnu jinde. Nakonec jsem zapadl do hlavního sálu na přednášku Jiřího W. Procházky a Františky Vrbenské, jež měla pracovní název „Stvořitelé hrdinů, ničitelé světů“. A hle, na pódiu byla i Tess, jež přednášku animovala svými gesty a doprovodila citacemi z děl zneuznaných autorek. A už jsem si nic nezapísoval, protože jsem byl upsán, jen drobně fotil. Kdo zde zapisoval, byl Darion. Ručně do áčtyřkového sešitu. Další román. To oceňuju.

S nezapisováním a focením jsem pokračoval ve stejné hlavní Jedničce i od osmi na Večeru fantazie. Kulturní vložku tentokrát zastal velice zábavný skeč o čekání na Jacka. Jack je fakt hustej a povede výpravu čtyř krásných mladých lidí za dobrodružstvím. Vlastně lidí, identifikoval jsem zombičku, upírku, elfku, asi, a ten čtvrtý, to byl kluk, žeby člověk? No, jedno ucho měl taky nějaké divné. Budu si muset doplnit vzdělání. Děj byl jednoduchý, už jsem říkal: čekání na Jacka. Ale velice dobře pohybově zvládnutý. Líbilo se, bylo přiměřené účelu. No, podívejte se sami na fotky z divadla. A když přišel Jack? Až společně s Godotem.

Klub Terry Pretchetta pak informoval o veřejné sbírce na výzkum Alzheimerovy nemoci v ČR. Jak nejen fanoušci stvořitele plochosvěta vědí, trpí Terry touto chorobou, zatím v počátečním stadiu.

Poté jsem Jedničku opustil a zaběhl si ještě do oblíbené Stodvojky na alespoň konec přednášky Jaroslava Kousala Fyzikální pohony nejsou sci-fi. Fyzikální pohony – tedy co lze dělat pomocí různých fyzikálních sil, které působí na umělá kosmická tělesa. Tlak slunečního záření, rotace na laně, výroba elektřiny ve vodičích průchodem pozemským magnetickým

polem, gravitační výtah na stacionární dráhu – no, měl jsem přijít dříve. Ale zase bych zmeškal divadlo.

A bylo devět a ještě jsem zůstal chvilku na další přednášce Petra Tomka Kosmonauti jako z komixu. Chudáci. Zkoušely se na nich strašně zajímavé skafandry, založené na přímém mechanickém protitlaku. Mezi tělem obětavého průzkumníka a skafandrem není vzduchová vrstva. Takový skafandr vypadá spíše jako neoprénový oděv, člověk je v něm mnohem pohyblivější. V literatuře to fungovalo skvěle (Armageddon 2419 AD od Francise Nowlana z roku 1929), ale praktické pokusy narážely na to, že pokusník často zkolaboval kvůli nerovnoměrnému oběhu krve. Jenže uvědomil jsem si, že je už čas na večeri, a sešel k buffiku. Cestou mě v jedničce zaujala tombola. A je to stejné, jako s těmi gamesy: Lístky si nekupuju (většinou bych nevěděl, co bych s případnými výhrami dělal), ale divadýlko s natěšenými a vyhrávajícími fany mě zajímá. Že někdo nevyhrál? Byl vůbec někdo takový? Asi ano, ale ten se tím nechlubil, jen potichu mrm-lal: Jak to, tamten vyhrál podruhé! („Tamten“ si koupil dvacet lístků.) Jak to, že vyhrál pořadatel? No, měl štěstí. Kupovat si mohli i tyto jinak obslužné bytosti. (Doufejme, že jim Vašek Pravda nerozdával lístky do tomboly místo honoráře.)

Ještě jsem se mrkl na program, a vida! Večere musela počkat, zaběhl jsem do Jedenáctky (konečně i na literární linii Pevnost, kde jindy trávím většinu času) na besedu se spisovatelkami. A byly tam: Krom slibovaných Sanči Fülle, Karolíny Francové, Vilmy Kadleckové a Julie Novákové, která besedu řídila, i Edita Dufková, Františka Vrbenská a Tereza Kovanicová. Ono je to na podobných conech velmi jednoduché, když je potřeba sehnat nějaké spisovatele či spisovatelky. Obvykle sedí v obecnstvu... Čas příjemně plynul k desáté večerní. Už jsem si nezapsal vůbec nic, jen drobně fotil. Žijící Slavín!

Po desáté jsem ještě nakoukl do Stodvojky k Michaelae Šimorové na přednášku Astronomický guláš: Temná hmota a jiné srandy. Zatímco Michaela vyprávěla o temné hmotě, za okny probíhalo v nočním mrazu ohňové představení.

Po dvou dnech a milionech přednášek jsem byl saturován již přespříliš. Vytratil jsem se na tu večeri, což nakonec byl jen kelímek koly, ke kterému jsem žmoulal zbylé sušenky z ledvin-ky. Sedl jsem si k tomu do Jedničky, kde jsem sledoval Balfolkovou tancovačku. Jen sledoval, byv uondán dvěma skvělými dny. A, heč, mohl jsem si chvíli pokecat i s Františkou, která už byla od svých přednášek a jiných fanů zcela umluvená.

PragoFFest se převálil Modrou školou opět k mé spokojenosti. Tentokrát jsem alespoň nahlédl i do jiných linií než obvykle, díky tomu, jak jsem hledal ty své boty. Nakonec jediné, co mi dělalo problém, bylo, jak být najednou v několika paralelních světech různých linií, což se mi ne zcela podařilo. Určitě přijdu i za rok.

Konec korunoval dílo: Drak mě i Františku hodil ještě před půlnocí svým autem do našich domovů. Tak, a to je konec. Už se těším na Dinocon, Starcon, Parcon, Fancity, PragoFFest... Jenom musím vymyslet, jak to udělat, abych si spíše užíval než furt jen zapisoval a fotil. Ale ono je to nakonec taky příjemné – alespoň si člověk může užít ještě dodatečně. Tak zas někdy někde nashle!

\ :) Šaman

Psáno v Praze dne 6. a 8. února 2012 pro Sarden a Interkom.

PRAGOFFEST

Platí to až na výjimky: kdykoli se vydám na Pragocon, nyní to budí Pragoffest, vypukne arktické počasí. I kdyby za celou zimu severák nezařoukal. Což o to, Pražákům, těm je hej, ale my, lidé venkovští, to máme horší.

V sobotu ráno jsme se vybatolili z tepla domova. To vybatolili je na místě, vzhledem k tomu, do čeho jsme se navlíkli. Minus čtrnáct nepotěší. Zatímco jsem se nasoukávala na místo spuljezdce a zároveň si držela čepici, oblékala rukavice a myslala na Ledovou společnost, popadalo mě potěšení, protože se mi splnilo přáníčko. Na Pragoffest jsem moc chtěla a jen jsem se obávala, že napadnou dva metry sněhu a já nepojedu nikam. Člověk civilizaci občas i potřebuje a pohled na lidi, oblečené jako filmové postavy, mě vždycky pohladí po duši.

K Modré škole jsme trefili, avšak než jsme se tam dostali, zdolávali jsme ještě u nás, v Brdech, zkratku k dálnici, která byla celá ledovatá. Ojíněné smrky se divily, co tam děláme, a já se v těch nejmiň sjízdných úsecích i modlila. Díky Bohu, projeli jsme, mé prosby byly vyslyšeny!

V zimě se na nás Radeč kouká stejně vlídně jako v jiných ročních obdobích. Když ale mráz štípe do nosu a odevšad fouká a vždycky a zásadně je to severák, ledový a polární, je to se vztahem k přírodě trochu jinak. Stačí pohled z okna a člověk má z té nádhery radost – aniž by ho to táhlo ven, od kamen. Vydat se kamkoli, to si žádá notnou dávku sebezapření a navíc i štěstí. Když si člověk nenamlátí na ledu a nevymrzne do sněhulákovita, má proč si gratulovat.

Velkoměsto je jiné. Plné aut, lhostejnosti a dopravních značek. Všude jsou ulice, o kterých nevím, kam vedou. A přibývají další, o kterých taky nevím, kam vedou. Hlavně nezabloudit, říkáte si. Stačí jedno špatné odbočení a nedobrovolně projedete půl Prahy.

Navzdory nejistotě jsme se zorientovali a i tentokrát našli! V Modré škole to žilo, měli tam teplíčko skoro letní. Vašek Pravda mi uznal dárek z Mfantasy, který sice napsali na net, ale informační kanály buď selhaly, nebo jsem popleta. Po krátkém vzpomínání se nám přálo štěstí a stihli jsme kus přednášky o Emilu Holubovi, tedy o tom, jak jeho cesta poslouží jako námět. Povídání proběhlo za dveřmi s nápisem Pevnost, číslo jsem nezaznamenala. Skupinka přednášejících byla vskutku kvalitní: Františka Vrbenská, Vlado Ríša a Josef Pecinovský. Lituju toho, co mi uniklo. S nedostatkem smyslu pro orientaci jsem se na Pragoffestu utkala mnohokrát, protože mě mátl dvojí první patro, z toho jedno extra, když obojí první patro bylo na stejném podlaží. Já se dostat na Enterprise, neobjeví mě ani kapitán Picard.

Po zážitku s literárním námětem a v literaturou okouzlejícím prostředí následoval přesun na přednášku o indických svátcích, kterou tímto chválím jako zajímavě podanou. Zvládli jsme i povídání o gejšách, které přišlo hned potom.

Ještě si připomínám přednášku z fyziky, která by mě zaujmout neměla, a přesto se to povedlo. Tak už konečně rozumím tomu, co je rázová vlna a jiné s tím související děje. Ale úplně to stejně nechápu, ač se přednášející hodně snažil. Všichni kolem mne zjevně chápali. Fyzika asi nikdy nebude můj šálek kávy.

Ve finále, když jsme neobjevili, kam zmizela Akce Bororo, napsaná v programu, vydali jsme se na přednášku do místnosti skoro naproti. Uvítal mě pohled na snímek pěkně rozmláceného kolena. Moje pomlácené koleno tím rozhodně nebylo nadšeno, tak jsem ho musela zakrýt rukou, aby se nerozzlobil.

lo. Následovalo téma „klonování“, na které jsem si ještě neudělala názor. Poslouchala jsem pozorně, přednášející Regis se problematice věnoval s plným nasazením.

Účast na Pragoffestu byla bohatá. Viděla jsem známé a oblíbené tváře. Dokonce jsem mohla žasnout nad úžasným kloboučkem, který byl vzorem elegance. Zdobil Darth Ziru. Milé dámy – jak říkám, nádhera.

Pochvalu zaslouží i to, jak byl chod akce zvládnutý. Na profesionální úrovni, nebo ještě líp. Návštěvník měl všechny důvody k tomu, aby se cítil dobře a užíval si.

S nastupujícím večerem jsme se, znavení dojmy a vstřebanými informacemi, neradi odpoutali, opět se zachumlali a nasoukali do auta. Cesta k domovu začínala komplikovaně. Po dvou kulařácích jsem trvala na tom, že odbočujeme vlevo, protože cestou na Pragoffest jsme právě tady odbočovali vpravo. Moje doporučení bylo odmítnuto jako neproveditelné a scestné. Bloudili jsme po sídlišti, minuli nákupní centrum – a nakonec se nám zadařilo! Dálnice byla objevena. Nebyla to sice ta naše, ale už jsme se pohybovali tím správným směrem.

Zkratku jsme vynechali a radši ujeli dva kilometry navíc. Ve tmě to stejně vypadalo děsivě. Sníh na polích, sice jenom poprašek, ale jak se jiskřil ve světle reflektorů, no to se musí vidět! Nezahlídla jsem ani zajíce, taková byla zima!

Libuše Čermáková

Martin Klíma o Edovi Eckovi

Pozůstali mě požádali, abych, jako Edův kamarád, pronesl pár slov o jeho památce.

Kdyby tu stál Eda, dokázal by vše, co chci říct, vtěsnat do 140 znaků¹. Jako mnoho jiných věcí, i tohle mu šlo lépe.

Pokud mám začít od jednoho dominantního rysu jeho povahy, nemohu začít jinde než tím, že byl inženýr.

Říká se, že lidstvo cestuje do vesmíru, lidstvo dokáže zajistit komunikaci mezi lidmi na opačných koncích světa. Ale to není to lidstvo, kdo to dokáže, jsou to jen jednotliví lidé – a Eduard Eck byl jeden z nich. Ze všech lidí, které znám, měl nejbližší k inženýru Cyrusu Smithovi – jenom s tím rozdílem, že Eda by na Tajuplném ostrově zprovoznil, kromě železnice, místo telegrafu mobilní síť.

Na Tajuplném ostrově, který mu bylo dáno obývat – který jsme měli to štěstí obývat s ním – byl Eda pravděpodobně největším českým odborníkem v oboru mobilních datových sítí. Eurotel, kde byl ředitelem pro technickou strategii, byl pod jeho vedením technologicky nejvyspělejším operátorem v České republice. Jeho blog – původně založený jako marketingový nástroj na podporu CDMA – se stal místem, kde bylo možné získat autoritativní odpověď na otázky budoucích mobilních technologií nejenom pro ČR, ale v celém světě. Nikdo nemá takovou zásluhu na rozvoji mobilního internetu u nás jako on.

Jakkoliv byl Eda inženýr tělem i duší – fascinovaly ho všechny úspěchy „makroskopického“ inženýrství, mrakodrapy, bitevní lodi, letadla, raketoplány – zcela se vymykal stereotypu „technického pracovníka“ v pomačkaném teslovém obleku nebo geeka, který si myslí, že svět vznikl 1. ledna 1970².

Pamatuji si, jak jsme jednou jeli z Rostocku do Prahy (vraceli jsme se z Norska, kde jsme byli na rybách), a na dálnici si Eda všiml odbočky na městečko Güstrow. „Hele, Güstrow,“ řekl, „tam mají tu katedrálu s andělem od Barlachy. Pojďme se tam podívat.“ Já jsem o Ernstu Barlachovi, německém expresionistickém sochaři pronásledovaném nacisty, nikdy předtím neslyšel, ale toho anděla si pamatuji dodnes. Tahle příhoda vám o Edovi řekla všechno, co potřebujete vědět.

Eda byl skutečná renesanční osobnost, skutečný polyhistor. Člověk, který vnímal svět jako celek, který dovedl citovat směrnice EU stejně dobře jako svatého Augustina, vyprávět stejně poutavě o Shannonově teorému jako o Mozartově requiem.

Od průměrného technokrata se Eda lišil i vyznáním, tedy vírou. Cestu k ní si našel sám: pamatuji si, jak ještě někdy na

začátku devadesátých let mluvil o tom, že neví, co si má myslet o té společnosti Duch Svatý, otec & syn. Ale nakonec se stal katolíkem a věřím, že to bylo proto, že pro tak pronikavou mysl představovala jen *vera et proprie dicta mysteria*,³ *pravá tajemství ve vlastním smyslu* skutečnou výzvu.

Eda byl renesanční osobnost i z historického hlediska. V tradičním sporu evropské civilizace mezi renesancí a reformací, aristokracií a demokracií stál na pozici konzervativní, aristokratické a protireformy. Jeho aristokratičnost byla aristokracií jednotlivce proti mase, svoboda pro něj byla především ochranou té nejmenší menšiny, menšiny jednoho člověka.

Není třeba velké duchapřítomnosti, aby člověk uhodl, že s takovým světonázorem na naši i širší evropské politické scéně nacházel Eda jen málo stran a politiků, kterých by si mohl vážit. Eda měl skeptický vztah k Evropské unii, které neřekl jinak než „Čtvrtá Říše“, ale neměl ani žádné iluze o českých politicích a ochraně národních zájmů. Přesto měl tuto zemi rád, jeho láska k ní, jak říká G. K. Chesterton o opravdovém vlastenectví, vedena majákem agónie dávala průchod pravdě⁴. Proto psal tvrdě a kriticky, pokud už o politice psal. Ale i když měl mnoho nabídek na práci v zahraničí, nakonec raději zůstal doma, na Vinohradech, které ostatně pokládal za nejlepší místo k životu.

Nebo možná ze nejlepší základnu, ze které podnikat výpady za životem. Už jsem mluvil o jeho lásce k umění, kultuře. Ale stejně náruživě se věnoval i ostatním „vybraným věcem života“, zejména jídlu, pití a cestování.

Jeho fascinující vlastnost byla, že neměl zábrany – duševní lečnost – vlastní nám, rozumným lidem. Byl schopen odletět na víkend do Kodaně, aby navštívil gurmánskou restauraci, ze dne na den se rozhodnout a celou rodinu naložit do auta a odvézt na Stromboli podívat se na sopku, při cestě z Rostocku do Prahy si zajet do Güstrow. Připadá mi, že i kdyby věděl, že jeho život skončí dřív, než mohl kdokoliv čekat, nemohl by ho žít jinak, aby toho viděl, ochutnal a zažil ještě víc. Za těch necelých pětadvaceti let toho Eda stihl a dokázal více než většina lidí za život, který trvá dvakrát tak dlouho.

Jeho život byla lekce v tom, jak se má žít, žít, jak by možná řekl, s pravou inženýrskou důmyslností. Proto bych chtěl na závěr ocitovat úryvek z jeho oblíbené básně *Synové Marty* od Rudyarda Kiplinga. Báseň odkazuje na příběh z evangelia sv. Lukáše⁵, o Martě a Marii, která, jak známo, „si vybrala to, oč nepříjde“. Báseň se věnuje synům Marty, kteří po ní zdědili její starost o praktické věci života: *Nevěří v Boha, co je vzbudí, právě když se šrouby povolí. Neučí, že jim velký Sudí práci trochu zkrátit dovolí.*

Synové Marty hlídají v tmách, v davu i poušti, od města k městu Bdí do konce svých dní, aby strach jejich bratrům nezkřížil cestu

1 Omezení rozsahu zprávy na Twitteru.

2 Čas na Unixu se počítá ve vteřinách od půlnoci 1. 1. 1970.

3 Vatikánský koncil, Sess. III, Canons, 4. De fide et Ratione, 1

4 Chesterton, G. K. *Obrany*, kap. 16

5 Lukáš 10:38-42

Za Modestem Kamojedovem

Zemřel člověk, kterého jsem si vážil.

Neznali jsme se a znali. Mluvili jsme spolu dvakrát, ale nejmíň stokrát jsme polemizovali na síti. Vždycky, bez jediné výjimky, jsem prohrál, protože on měl v těch sporech vždy pravdu. Měl víc znalostí, lépe argumentoval, byl prostě chytřejší. Patřil jsem mezi jeho oblíbené terče. Nevím, zda ho na mém psaní něco zajímalo jaksi seriózně, nebo zda jsem jen vhodně doplnil jeho sbírku exotů, do nichž se s potěšením sarkasticky třefoval. Nezáleží na tom, užitek jsem z toho měl tak jako tak. Naučil jsem se díky němu vyjadřovat se opatrněji, víc přemýšlet, než něco plácnu. Po čase jsem zjistil, že píšu s jeho stínem za zády. Jestli si to přečte, najde tam chybu? Legrační, on o tom samozřejmě neměl ani tušení. Naučil mě znovu pokoře, která se mi lety profesionálního psaní otupila. Jsem mu za to nesmírně vděčný.

Budu si Eduarda Ecka pamatovat pod jeho internetovým *nom de guerre* Modest Kamojedov.

Románový Modest Kam(n)ojedov, náměstek ředitele pro věci hospodářské Výzkumného ústavu čarodějnictví a kouzelnictví (VÚČAKO) je postava poměrně nesympatická. Těžko si však představit, že by si Eduard zvolil za pseudonym jméno některého z četných kladných hrdinů řečené knihy, bylo by to v rozporu s jeho důsledně ironickou a sebeironickou stylizací. Modest mu musel naprosto vyhovovat: přímočarý tvrdák, kterého se všechny pohádkové i nepohádkové bytosti bojí a jdou mu z cesty.

Z oné podivuhodné knížky, *Pondělí začíná v sobotu* od bratrů Strugackých, bych pro něj ovšem vybral dočista jinou postavu: Cristóbalu Juntu. Kdo četl, ví.

Jiní ho jistě znali jinak, více a lépe. Já se o něm hodně napřemýšlel spíš na základě pocitů než faktů. Přesně to, co jemu by se nelíbilo. Byl velice přísný, pokud jde o metody poznání: věda, fakta, laboratorní deník, statistika. Tvrdá data. Tam, kde nejsou, mlčme. Zároveň byl praktikující katolík. Radil a pomáhal, mohu osobně dosvědčit. Chodil na ryby. Měl ženu a dvě děti. Byl špičkový telekomunikační odborník. Renesanční člověk; spousta lidí v jednom.

Internetový VÚČAKO včera zavřel dveře napořád. Průměrná inteligence a noblesa českého webu klesly. Pořád se mi tomu nechce věřit. Pořád čekám, že pod tento blogpost připiše komentář, v němž se mu šetrně vysměje a pak jeho obsah vyvrátí pomocí statistických dat, které jsem si já zapomněl vyglobovat. Kdepak. I ten nekrolog by si napsal líp.

Shledal jsem, že není nic lepšího, než když se člověk raduje z toho, co koná, neboť to je jeho podíl. Kdo mu dá nahlédnout, co se stane po něm?

Kazatel 3:22

Petr Koubský | Idées fixes
ideesfixes.blogspot.com

Sbohem, Kapitáne

Naposledy jsem Jaroslava Velinského viděl krátce po předávání cen Akademie SF v 15. května roku 2010 na křtu *Hvězd české sci-fi*. Pro tuhle knihu napsal další z dobrodružství Christyho Biggse. Tento hrdina byl zároveň iniciátorem jednoho z prvních našich setkání. Ale k tomu se dostanu později.

Těžší bude vzpomenout si, kdy jsme se setkali poprvé. Vydam se proti proudu času, jak daleko to jen půjde.

Určitě to bylo mnohem dříve než v roce 2008, kdy byl v anketě *Aeronautilus* vyhlášen velmistrem žánru, k čemuž jistě napomohlo i vydání čtvrtého příběhu Christyho Biggse *Fialky pro královnu* rok předtím. I dříve než **24. června 2006**, kdy se setkáváme před kostelem sv. Jakuba Většího ve Stodůlkách na svatbě A. K. Kudláče. Tam jsem si připomněl radost, jakou mi (a doufám, že i jemu) udělala Akademie, když mu před rokem udělila **Cenu za celoživotní práci pro SF**.

A to se stalo deset let potom, co na svém úplně prvním ročníku tatáž Akademie ocenila jedno z největších děl české fantastiky, Velinského *Engerlingy*. Nasadila tím české SF laťku tak vysoko, že se jen málokomu podařilo pod ní jen nepodběhnout.

Osobně jsem se s Kapitánem Kidem poprvé setkal na Draconu 1993, když přispěl do slavné sbírky SF&F Workshopu *Let na Měsíc*.

Ale ani to nebylo úplně první setkání, za to mohu považovat četbu rukopisu připravované knihy *Stalo se zítra*, který mi někdy okolo roku 1984 půjčil Ivo Železný. Tehdy, jak si dnes uvědomuji, se propojilo naše poslední a první setkání, a já jsem navíc poznal, že autor první moderní české fantasy, novely *Den a noc* (s Christy Biggsem jako hlavním hrdinou), je vlastně i tvůrcem pozoruhodných *Zápisků z Garthu*, které mě kdysi svou výjimečností, podobně jako mnoho dalších čtenářů, přesvědčily o tom, že SF může být něco víc, že je přinejmenším schopna klást stejně znepokojivé otázky jako ostatní literatura, ale činí tak navíc prostřednictvím tajemství, které vnáší do života pocit jedinečnosti a úžasu.

A za to už budu Jaroslavovi Velinskému navždy vděčný.

Kapitáne, dám si Tvé knihy na hromádku a znovu si je všechny přečtu.

Zdeněk Rampas

Něco o Edovi

Marin Klíma (na staně 13) zmínil Edův skeptický názor na Evropskou unii, které neřekl jinak než „Čtvrtá Říše“, ale to nebylo jediné jeho trefné „adjektivum“, které vydalo za celý výklad. Zmínil-li se, asi nikdy pochybně, o „Jarovizačním věstníku“, měl na mysli Britské listy, pokud o „Loutkářově listu“, pak mínil Respekt. Vyznal se v řízení podniku a neměl rád šlendrián, odtud jeho bonmot, že všechny mocnosti mají v Česku po jednom velvyslanectví, pouze Peklo tu má dvě: Českou poštu a České dráhy.

Když ale psal o Mileně, používal epiteton „nejlepší manželka ze všech“.

Zdeněk Rampas

Zemřel přední popularizátor astronautiky Antonín Vítek

Ještě je mám schovaný. Číslo čtrnáctideníku Letectví + kosmonautika z šedesátých a začátku sedmdesátých let, která informovala o projektech Gemini a Apollo. „Čtvrtek, 9. listopadu 1967, rampa A Komplexu 39 na ostrově Merritt. Zde řídící středisko startu, T minus 30 vteřin a počítá se. Všechny systémy rakety jsou v pořádku.“

Dodnes cítím to napětí a vzrušení, se kterým jsem mohl po necelých dvou měsících, už na konci ledna 1968, sledovat první start obří rakety Saturn V. Ve článku podepsaném Pavlem Koubským, Antonínem Vítkem a SPACE. Tu rampu jsem si mohl nalézt na podrobném plánu, který v L+K vyšel o něco dříve. Také ho zpracoval „astronautický klub SPACE“. Naše generace měla štěstí, že žila v době, kdy člověk sahal po Měsíci, a také si na něj sáhl. Zároveň se toto mrknutí historie spojilo s jiným mrkem – uvolněním cenzury a s nadechnutím svobody Pražského jara. A měli jsme štěstí i na to, že zde byli úžasní mladí lidé, kteří v roce 1961 založili onen legendární SPACE klub, „Spolek Pracovníků v Astronautice“. Nikdy neregistrovaný, proto nezrušitelný, klub studentů, kteří se sešli na astronomickém kursu Štefánikovy hvězdárny na Petříně.

Mezi klíčové členy klubu patřili Marcel Grün, Pavel Koubský, Jan Kolář, Petr Lála, Jan Liška. A za svého „nesesaditelného generálního tajemníka“ si zvolili Antonína Vítka. Ať už ty hochy pak zavedla profese kamkoli, vždy se zabývali astronautikou a její popularizací. Dnes, po padesáti letech, je vidět, že vlastně zaznamenáváním horké současnosti se také stali historiky, protože spousta těch informací dnes není vyhledatelná. Na internetu není, staré databáze nejsou čitelné, a tak nám zůstávají ty žlutnoucí časopisy a noviny, do kterých přispíval i individuálně pod zkratkou „avi“.

Dodnes z nich čerpám inspiraci a hledám vůni reality, když píšu sci-fi povídky. Hned vedle svého počítače po pravé straně

mám ve skříni plné knihy se základními faktografickými knížkami, kde je i Malá encyklopedie kosmonautiky, kterou r. 1982 vydali společně Petr Lála a Antonín Vítek. (Nemohlo zde být poznamenáno SPACE, ale my víme:) A na titulní stránce mám dokonce i Vítkovo věnování, které jsem uchvátil při jednom pražském Miniconu. Teprve zde jsem mohl poděkovat za fenomenální televizní reportáže z vánočního výletu Apolla 8 k Měsíci i za komentování přímého přenosu přistání Apolla 11 na Měsíci, které jsem i díky lidem z Československé televize mohl společně s dalšími diváky sledovat v nezapomenutelném nočním přenosu z 20. na 21. červenec 1969. Tato reportáž proběhla normalizátorům pod nosem, a znamenala pro mě i drobné vítězství nad tupostí tehdejších komunistických kolaborantů, kteří však později válcovali svou blbostí nejen ČST, ale i informování o astronautice a o čemkoli jiném.

A teprve zde, při osobním setkání, jsem taky uviděl, jak je Antonín Vítek malý vzrůstem, ale úžasně geniální, přívětivý, doslova přátelský a živý člověk. Člověk, kterého bylo těžko spatřit bez jeho srdečného úsměvu.

Umřel minulý úterý, 28. února. K udržování jím vedené internetové encyklopedie, jež zaznamenává všechna vypuštěná kosmická tělesa, a které věnoval denně asi čtyři a pět hodin svého času, se hledají jeden až dva lidé na plný úvazek, kteří by byli schopni v tomto díle pokračovat. Planetka (30253) Vítek bude už navěky kolotat mezi Marsem a Jupiterem. Stopa Antonína Vítka mi zůstává vtisknuta v paměti společně s první stopou člověka na Měsíci.

(Podrobné informace o osobnosti Antonína Vítka viz na www.karelpacner.cz v článku jeho dlouholetého přítele Karla Pacnera k nedávnému 50. výročí klubu SPACE.) **Jan Kovanec**

Nominace Akademie SFFH za rok 2011 (pokr. ze strany I)

Nejlepší povídková kniha

Ivan Adamovič (ed.): Puls nekonečna (Albatros Media – Plus)

Philip K. Dick: Podivný ráj a jiné povídky (Argo)

Ted Chiang: Příběhy vašeho života (Albatros Media – Plus)

Jiří Walker Procházka: Druhý krok nikam (Brokilon)

Jonathan Strahan (ed.): Nejlepší science fiction a fantasy 2010 (Laser-books)

Cena za dlouholetou práci pro SF

Michael Bronec

Petr Kotrle

Richard Podaný

Nejlepší nakladatelství

Argo

Brokilon

Laser-books

Straky na vrbě

Triton

Vyhlášení ASFFH 2011 proběhne 19. května od 15.00 na mezinárodním knižním veletrhu Svět knihy.

Zdeněk Rampas a Jana Jůzlová

Prsten od vévodkyně

Českými dějinami putují zlomky karmínového kamene. Nikdo si ale není jist, zda kdysi tvořily celek, zda přinášejí štěstí nebo smůlu, nikdo doposud neodhalil, kdo je vyslal na jejich bludnou pouť. Jen občas se vynořují z času a opět v něm beze stopy mizí. Přesto jejich návraty ani v dávné minulosti, ani v době, kterou právě žijeme, neunikly pozornosti kronikářů karmínového kamene...

Opelichaný postpadesátník Milbach jede tramvají a snaží se, by nasral celý svět zrovna tak, jak on sere jej. Hlasitý mobil, hlasitý hovor, no tak se zadavte, demokráti, svobodou, když už jste soudruhovi příslušníkovi Státní policie svrhli jeho štěstíčko. Milbach totiž, vzdor tomu, že senior, je orvaný spíše na duchu a ve tváři – slovy písňe – hebký a restitucí i finančně vyhebený. Zrovna dojednáva vystěhování bytu po prateři, kterou zabil její vlastní obraz nad postelí. Prozatím jej trápí pouze nečekaný telefonát od bývalého nadřízeného Kahovce, zdá se však, že další stará struktura by si chtěla spíše na vzdálené příbuzné vzdáleného podřízeného přivydělat než opravdu dělat problémy. Časem se ukáže, že mnohé je jinak.

Zvláště, když vybraně vykreslené hovado Milbach zjistí, že obraz po prateři skrýval akt, který vzrušuje jej a vzrušoval by i historiky, neboť je na něm Božena Němcová... V parafrázi na Hellichův obraz, která se na obálce knihy zoufale nepovedla, se skrývá výše již zmiňovaný střípek poznání a záhady, který rozvine nečekaně spleť, dá se říci i časosběrný, příběh; příběh českého národa a tajné policie.

František Novotný na sebe vzal nelehký úkol prvního jezdce knižní série „Kroniky karmínových kamenů“, plodu stále neuhasínajícího vlasteneckého nadšení myslí věčně ztrápených představou ztráty národní identity či obecně pádu do tuposti a podstatně profánnějšího otrávení čtenářů i autorů fantastické literatury těmi věčnými a stále stejnými cestami tam a zase zpátky a barbarem s mečem tolikrát již převařeným, že sám vypadá jako stín v Zamboule. I usebraly se sečtělé a kreativní hlavy, prolisovaly knihy dějepisné a zařaly v ně nápady štěpné.

Novotný si vybral Boženu Němcovou, které je poslední dobou všude plno (a Vlasáková je jí opravdu podobná). Nebyla to špatná volba. Mediální kometa 19. století, po které kromě přehršle děl zbylo i několik svazků korespondence, je jistě lepší předloha pro román než negramotný bezzemek z Posázaví. Podivně zatumlovaný původ navíc Němcové dodává pel vyvolnosti takřka polobožských rozměrů. Zde je namístě připomenout, že Novotný si docela ulehčil práci a ve značné části knihy předvedl beletristicky učesané výpisky z literatury o Němcové. Zejména nedávné knihy Heleny Sobkové jsou zjevně hlavním pilířem, což autor sám nadšeně potvrdil. (To mi připomíná, že Sobková napsala knihu o Dorothee Kuronské, ale ještě jsem

se k ní nedostal.) Není to špatný nápad, už knihy Sobkové jsou poutavější než soudobé bulvární časopisy a autorův výbor hravě překoná Story.

Poněvadž víme, že osud nebyl k Němcové vůbec milosrdný, je jasné, že temné tóny začne nabírat i kniha. Sázka na tajné byla správná; racionální krysy kontra bláhoví idealisté. Něco, co soudobá fyzika označuje jako entanglement – propletení. Jistým způsobem je to jedno z podprahových poselství knihy. *Co rozhodlo národnostní střet ve prospěch Čechů, byla demografie a ctižádost páriů, kteří se chtěli vysvihnout.* Zajímalo by mne, zda autorova domněnka o důvodu sepsání Babičky je původní a nakolik je pravdivá. Asi hodně. Je to zajímavý postřeh, neboť Betty Panklová byla zjevně národnostní konvertita. Vilím, stejně jako ostatní Panklovi dožili v dolnoslezské Zaháni jako zcela běžní Němci (tj. osud dějinami přisouzený miliónům Slovanů, povšimněte si o odstavec níže potomka jednoho takového poněmčeného zemánka ze Slovinského Hradce, viz en.wikipedia.org/wiki/Windisch-Graetz). Třeba nám o nich Sobková časem něco zjistí.

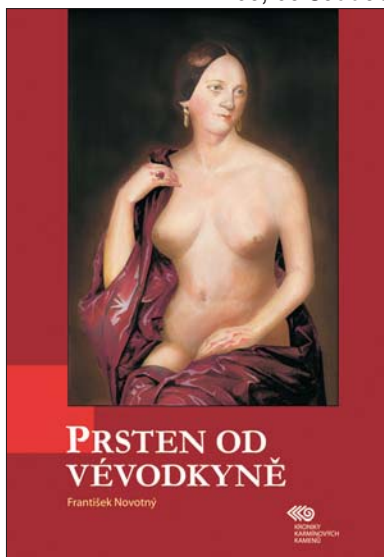
Novotný našťestí zavčas opustil národnostní nímraní a vlastně i dospělou Němcovou jako hlavní osobu děje a učinil z ní rekvizitu – objekt chtíče Diethera Mühlbacha, jak již jistě tušíte, předka Milbacha polistopadového. To autorovi umožnilo vykřičet světu do očí pravdu, že 17. listopad byl parafrází Windischgrätzova ostřelování Prahy v roce 1848 a že myšlenka komunismu v roce 1989 neměla sílu staříčkého mocnářství, zrovna ztrácejícího jednu provincii za druhou. *Byla to šaškárna*, jak české – v každém smyslu. Mimochodem další motto knihy. Možnost okomentovat si cokoli z českých dějin za posledních dvě stě let byla zjevně jedním z motivů a autor jimi knihu bohatě a vkusně vydekoroval.

S odstupem týdne po dočtení mě stále překvapuje to množství dějových zlomů a nových východisek. Nepřekvapuje mě to, hlavou mi stále zní skřípění pásu tanku v trojitě časové smyčce, ale tady jsem to nečekal. Vzdor tomu, že jsem stránky jen hltal, mi v polovině přišel životopis Němcové trochu promarněnou příležitostí. Nebyl, rychlost závěru byla ve stejném kontrastu s popisem první části jako postava Němcové a Milbacha. Ano, povedlo se to více než dobře. Ale myslím si, že děj se nakonec sklonil k nekarmínovému artefaktu, na to by Kahovec přišel.

Je tu ještě jedna věc, která činí celý příběh velice životným. Dobře sice víme, že život a svět je víceméně jen sled náhodných událostí hrubě řízený statistickou fyzikou, ale přece jen chceme věřit, toužíme, že někdo, třeba někdo z nás, má na kostech vyryté tajemné symboly nebo na zádech vypálené zábradlí. Cokoli. Znamení. Něco, co jej nečiní vládcem, ale spíše svědkem nepatřičnosti, arbitrem poznání. Někým, kdo nám umožní pomyslet si: „Vy máte moc, ale my máme pravdu!“ Věčný sladký jed gnose, poznání, které osvobozuje navždy.

Vydal Zoner press v roce 2011.

Jarek Kopeček

Adamovičova antologie Puls vesmíru

V časopise Interkom 6/2010 a na Sardenu (28. 5. 2010) jsem před rokem a půl uveřejnil článek o Adamovičově antologii *Vládcové vesmíru*.

Ta se má dočkat dvou pokračování. To první nedávno vyšlo pod titulem *Puls nekonečna* v Plusu, odnoži Albatrosu. Podobně jako byli *Vládcové vesmíru* titul citované v nich Troskovy knihy, je *Puls nekonečna* název zapomenuté prózy klasika sci-fi Vladimíra Babuly (1919-1966), která je však tentokrát zveřejněna komplet. Ostatně antologie má v podtitulu právě „od Vladimíra Babuly k Alexandru Kramerovi“.

Zatímco předchozí svazek měl 388 stran, tenhle jich má 476. Zatímco v minulém se dostalo na dvacet autorů, dnes jich lze číst pětadvacet. Zatímco první díl (stal se, mimochodem, díky ceně Akademie science fiction, fantasy a hororu nejlepší antologií roku) mapoval úvodní polovinu minulého století i století devatenácté, svazek momentální podchycuje následující tři desetiletí do konce sedmdesátých let. Zač ta éra stála?

Období 1948-1954 bylo ve fantastice dobou rapidního útlumu, ale po vypuštění Sputniku a po II. sjezdu Svazu československých spisovatelů (1956) nastal čas nazvaný editorem *kosmické jaro*. Povídek se sci-fi tematikou přibývalo a týkaly se vesmíru, nicméně v polovině 60. let téma přestalo být dominantní. Došlo k návratu k pozemské realitě, konstatuje Adamovič. A také k přehodnocování dosavadního optimismu. Už tehdy. A závěr let šedesátých? Přinesl řadu varovných a hluboce skeptických textů.

Současně ovšem znamenaly roky 1967-70 i uvolnění publikačních možností pro autory, kteří později tak lehko vydávat nemohli (Koenigsmark, Kajdoš, Šavrdra, Ivan Vyskočil), neboť normalizace utáhla šrouby a stala se zmrtevěním. Celých jedenáct z Adamovičem sledovaných autorů nemohlo najednou publikovat pod vlastním jménem! A další dva se uchýlili do exilu. Tak velké procento umlčených ale jen odpovídá mohutnosti čistek v posrpnové kultuře, míní Adamovič. Také je ovšem realitou, že žánr už předtím lákal takové spisovatele, co se vzhledem k svému kritickému postoji rádi uchylují k jinotajům.

Editor si kromě toho všiml, že většina přítomných (15) někdy pracovala jako redaktori. Ty dosud žijící iniciativně požádal o pár slov a vícekrát přetiskl i části někdejších jejich autorských předmluv či doslovů. Protože většina mapovaných knížek je dnes takřka nedostupná, antologie je jen těžko ocenitelnou. Jaké je přitom hlavní téma textů?

Až notoricky bývala parafrázována vize strojů i organismů, následkem jejichž zásahů se staneme zbytečnými, nicméně... Optimismus nakonec převládá, takže jako pesimistický kontrapunkt Adamovič vybral text autora osmnácti básnických sbírek Ivo Štuky (1930-2007).

Tento básník, a to je typické, byl mezi roky 1974-90 degradován v pouhého korektora, ale už roku 1963 sestavil s malířem Rotkrelem historii reálných letů do kosmu proloženou právě i povídkami. Vznikla tak osobitá publikace *Šest dní na Luně 1*, nu, a obrázek z ní se dnes ocitá i na přebalu antologie.

Štukova sbírka povídek *Nález na Bílých kamenech* se po roce 68 dostala jen do stadia korektur, ale nyní si přečteme aspoň cynický horor *Ať netluče na dveře*.

Také Lovecraftův vyznavač (a náš první velký propagátor akupunktury, jinak chirurg) Václav Kajdoš (1922-1990), syn to prvorepublikového ministra dopravy a generála, si liboval v hororu a jako vlastník velké knihovny anglosaských originálů byl – podobně jako Souček – chvílemi i mírným plagiátorem. *Volavkovy celery* ze sbírky *Invaze z vesmíru*

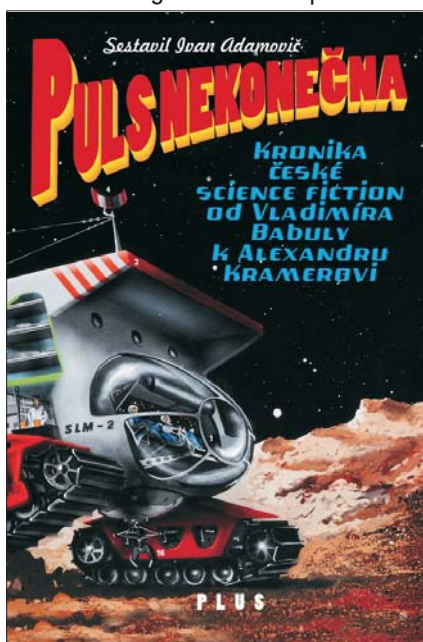
(1970) jsou tak parafrází *Barvy z vesmíru* (1927). A kombinací *Masky Červené smrti*, Hoffmanna a *Stepfordských paniček* se zase stal *Ples loutek*. V některých příbězích Kajdoš vysvětlil známé legendy pomocí mimozemšťanů, ale i cestováním v čase, a v lovecraftovském *Nádoru* ukázal, že by se titulním neštěstím člověka někteří nepozemšťané mohli dopovat. Kajdoš je znám i překlady Simaka a Poula Andersona, antologii ovšem neotevírá on, nýbrž klasik mainstreamu Ivan Klíma (1931), a to *Strojem na pohádky* (1958) známým dnes víc z Trnkova filmu *Kybernetická babička* (1962), asi nejlepšího českého animáku žánru.

Následující Ludvík Souček (1927-1978) zůstává Mistrem nejlepší české sci-fi *Cesta slepých ptáků* (1964), kterou Dagmar Součkové kdysi nadiktoval za dva týdny. Vedle *Bubáků v Deception Bay* (ze sbírky *Bratři černé planety*, 1969) je zastoupen i knižně dosud nevydanou povídkou PUKYS (Svět v obrazech, 1960, č. 35), ve které je tzv. PUpičkův KYbernetický Spisovatel jeho alter egem. Ale srazí se s lektory.

Identita raných Součkových povídek (uveřejněných pod pseudonymy) je i dál záhadou, nicméně první sci-fi, kterou vydal pod vlastním jménem, je určitě *Návrat* (1959). Svým lehce žoviálním slohem ovlivnil Souček styl Ondřeje Neffa, jenž se výslovně pokládá za jeho žáka a který Součka nechal i vystupovat v románech *Jádro pudla* (jako Souka) a *Tušení podrazu*.

Zubařův přítel Josef Nesvadba (1926-2005) se podílel hned na deseti filmech i seriálech a je zastoupen povídkou *Jak zemřel kapitán Nemo* (z knihy *Výprava opačným směrem*, 1962). Hádá tu, k čemu by vedlo úplné zrušení pracovní povinnosti nebo absence výrobních vztahů, ale tuto prózu, kde se obyvatelé Vlasu Bereniky neradují z příletu lidí, nezaměňujeme s *Poslední cestou kapitána Nema*, ve které zůstává k návratu svého vyslance lhostejné lidstvo.

Jako byl jedním z témat předválečné beletrie nedostatek

práce, je vprostřed socialismu typickým tématem její oslava na půdě sci-fi. Na rozdíl od prvního svazku navíc antologie objevila i pár ženských autorek. Sci-fi prvky v povídkách redaktorky Dikobrazu Vlasty Smržové (1924-2006) Adamovič jen vzpomíná, využil však i prózy někdejší redaktorky Vlasty Mileny Majorové (nar. 1922), jinak autorky bestselleru *Člověk mezi lidmi* (1958), *Společenské výchovy* (1965) či publikace *Dámy a pánové, život začíná* (1980). Odbornice na design Milena Lamarová (1930-2006) je pak nejen spoluautorkou *Obrazové encyklopedie módy* (1973) či *Estetiky odívání* (1981), ale psala taky žánrové povídky, druhou z nichž Adamovič vylovil až z *Hosta do domu* (1962, č. 6). Lamarová vtipně líčí tzv. První Životní Prověrku padesátiletého zaměstnance „FXC 08“ Pa-lečka, k čemuž ji možná inspirovaly tehdy běžné komise u přehrávek a jiné prověrky umělců. Ve fikci jde, pravda, o cosi trochu jiného. O snahu podnítit mimopracovní aktivity v muži, který je cele oddán své profesi, ale smí už pracovat jen dvě hodiny denně. Právo každého na všestranné rozvinutí osobnosti kontrastuje tu s jeho výkřikem „pusťte mě do závodu“ až příliš polopaticky.

Vraťme se k mužům (na poli sci-fi obvykle dominujícím). Severočech Bohumír Kozák vyhrál s povídkou *Hlava Medusy* (o dokonalém zraku bývalého slepce, který se stane malířem) v konkurenci tří set účastníků jednu z prvních sci-fi soutěží vyhlášenou časopisem VTM (1962). Nehledě na „kosmické jaro“ se přispěvatelé utkání věnovali víc biologickým vědám a nad Kozákovou povídkou lze vzpomenout i na Lovecraftův *Pickmanův model* (1926). *Jako existují tóny, které neslyšíme, jsou i barvy, které nevidíme. Zrovna tak, jako mohou některé neslyšitelné tóny silně působit na lidské city, a dokonce přivodit smrt, dokážou to i některé neviditelné barvy*, dočítáme se.

Rozhodně je zajímavé, že byl již tenkrát v soutěži sedmý Josef Pecinovský a čtvrtá pozdější královna Čtyřlístku Ljuba Štíplová. Šestý pak syn Vládi Zíky (Vladimíra Watzkeho, 1900-1971) alias překladatel a dramatik Vojtěch Vacke (1940-1991), pozdější autor knížky *Sonáta pro Zrzku* (1980), kterou i osobně přepsal pro známý film! Nedostatkem jeho povídky je bohužel to, že až moc připomíná výtažek z románu. Co se pak týče nosné zápletky, jde tak trochu o českého předchůdce *Hellraisera* i následníka Burroughsových *Umělých lidí na Marsu*. A surrealistický básník i překladatel Asimovových *Ocelových jeskyní* (1970) Zdeněk Lorenc (1919-1999)?

Zůstává autorem zapomenutého románu *Hodina pětadvacátá* (1965), kde se hrdina fakticky setká s Wellsovým Neviditelným, a jinde líčí fiktivní kolonizaci Ameriky Španěly (*Vino mrtvého muže*, 1969). Ve zde reeditované povídce z *Plamene Alkohol* (1963, č. 12) pak frankensteinské monstrum, které se zahubí nikoli v Arktidě, nýbrž pod buharem. Ano, jako to už předtím udělal hrdina hororu *Moucha*. Text, myslím, připomíná i povídky Ladislava Klímy. V antologiích roku 1983 *Železo přichází z hvězd* a *Lidé ze souhvězdí Lva* se ovšem Lorenc musel objevit jen jako Jaroslav Jirkal – a text jeho sci-fi sbírky *Fantastické podvody* se po převratu dokonce ztratil v nakladatelství! V rukopise zůstává jeho erotická antiutopie *Servilní orangutan*.

Klasik Jan Weiss (1882-1972) je díky své dlouhé aktivitě jediným autorem nové antologie, který měl povídku i v předchozí, zde však už najdeme jen momentku z vůbec poslední jeho sbírky *Hádání o budoucím* (1963). Je polemikou člověka budoucnosti s člověkem doby staré.

Dvěma miniaturami jest zastoupen i Ota Šafránek (1911-1980, vl. jm. Otto Passer), jinak autor dětské detektivní sci-fi *Bosí rytíři* vzniklé v letech 1945-1958 a pojednávající mj. o vidění skrz zdi a neviditelnosti. Napsal i knihu *Jsem Ge, muž z Mooha* (1965) a tady přítomná próza *Bývalé Vinohrady* se odehraje v idealizovaném roce 2011, a tedy loni.

A druhá miniatura? Je „jen“ divadelním monologem starce ze světa zbaveného smrti – i upomene tak na Neffovo torzo *Nekrokrator*.

Boris Jachnin (1932-2011) byl synem ruského židovského emigranta popraveného v Osvětimi a v dětství vůbec nechodil. Roku 1954 ho vyloučili ze studia režie na FAMU, ale r. 1967 vystudoval filmovou vědu a historii. Nejznámější ze sedmi jeho filmových monografií je obsáhlá publikace *Walt Disney* (1991). Už roku 1965 adaptoval pro černé divadlo *Neviditelného* a z jeho souboru *Na každé cestě leží klíče* (1963) Adamovič vybral text *Helion přistane včera*, jehož motiv později využil Nesvadba ve filmu *Zabil jsem Einsteina, pánové...*, i když u Jachnina šlo o zabránění atentátu na Ferdinanda. K uvedení tohoto autorem pak ještě rozšířeného textu Laternou magikou bohužel už nikdy nedošlo.

Herec Semaforu a pozdější redaktor Hlasu Ameriky (v exilu zmizel roku 1969) Jiří Sýkora (1933-1997) uveřejňoval sci-fi povídky v letech 1963-4 a jeho *Hodina dějepisu* obsahuje podobný motiv rekonstrukce zapomenutých znalostí jako slavný Millerův román *Chvalo zpěv na Leibowitz* (1960). Další herec Ivan Foustka (1928-1994) je i autorem publikace o Matuškově (1969). Celkem napsal devět knih a třetina náleží fantastice. Zastoupen je povídkou *Plamenný kontinent* ze sbírky *Planeta přeludů* (1964).

Reportér Jan Vítek (nar. 1928) žije dnes ve Švýcarsku a představuje se prózou o společnosti zcela popírající pravdu *Návrat ze Země* (1964). Další autor Jiří Červín (nar. 1929) byl mj. redaktorem Ohníčku (1969-1972), ale vyhodili ho a šest let pracoval v povrchovém dole Chvaletice. Dalších sedm ve skladu kulis Národního divadla. Jeho *Případ* (1964) připomíná Bradburyho, který však inspiroval více českých autorů. A na co Červín díky editorovi vzpomíná? Že text napsal během jediného nedělního rána.

Režisér Pavel Juráček (1935-1989) je spoluautorem filmů *Ikarie XB 1* (1963) a *Bláznova kronika* (1964), avšak hlavně specifické trezorové adaptace Gullivera nazvané *Případ pro začínajícího kata* (1969). Zastoupen je tu slavnou zfilmovanou prózou o třetí světové válce *Konec srpna v hotelu Ozon* (Mladý svět 1965), vytvořil ovšem pak i filmovou povídku podle Meyrinkova *Golema* (1978) a zůstal po něm fascinující *Deník* z let 1951-74. Adamovič Juráčka po právu staví do role českého Philipa K. Dicka a mj. skutečně oba zemřeli stejně staří.

Vícekrát komunisty vězněný disident a chartista (a tvůrce edice *Libri prohibiti*) Jaromír Šavrdra (1933-1988) začínal jako

básník, věnoval se však i detektivce a špionážnímu žánru. V *Knize kralovrahů* (1971) je opojen konspiracemi kolem atentátu na Kennedyho a svůj ztracený sci-fi román *Tunel U* psal ve vězení na kousky papíru. Tvrdil pak, že šlo o jeho nejlepší práci, a tady je zastoupen zajímavou povídkou *Smysl života*.

Nacisty kdysi vězněný právník Josef Koenigsmark (1916-1993) začínal také verši, pod kterými si křestní jméno měnil na Joe. Napsal sci-fi hru *Dědeček v oleji* (1961) a dle jeho povídky *Pád Sodomy a Gomory* (VTM 1963) zničili obě titulní města mimozemšťané. Na povídku navázal románem *Prorok se vrací* (1992), který dlouho nemohl vyjít, a v muzikálu *Hnutí zedníka Ž.* (1967) paroduje utopii bezpracné budoucnosti. Jeho sbírky sci-fi povídek *Nekonečné konečno* se podařilo (1969) vytisknout jen půl nákladu, načež mohl publikovat leda pod pseudonymy a samizdatem. Přeložil a uspořádal výběr z anglosaské sci-fi *Podivné jiné světy*, ale ten nikdy nevyšel! A Adamovič? Představuje nám jeho povídku z budoucí války *Poslední* (časopisecky 1968), která skutečně nadlouho zůstala poslední Koenigsmarkovou normálně uveřejněnou povídkou a která má hned tři alternativní konce. V prvních dvou zabíjí voják vojáka, a teprve ve třetím se spolu najedí.

Druhá reeditovaná próza Josefa Koenigsmarka *Případ občana Boba* líčí s vtipem budoucnost zakazující individualismus a „plýtvání vlastním výdělkem“. Ani to ale není v antologii vše. Dlouholetý redaktor deníku Lidová demokracie Zdeněk M. Veselý (1927-1992) psal pro televizi i detektivky, v počátcích však spolupracoval s Jiřím Brabencem (1911-1983), který jinak projel na motocyklu první Sinajskou poušť. Spolu napsali robinzonádu *Dobrodružství v Eridanu* (1961), příběh vraždy na Marsu *Zločin v Duhovém zálivu* (1966) i africkou sci-fi detektivku *Příliš mnoho dvojníků* (1972). Veselého v antologii uveřejněnou clarkovskou povídku *Pátá varianta* vypátral nezdolný Ivan Adamovič v podobě přílepku za románem Franka Grubera *Muž zákona* (česky 1969)! A co ještě víc?

Autor populární klukovské knihy o pirátech *Dýmka strýce Bonifáce* (1941) a jejího pokračování *Ostrov tety Karoliny* (1955) František Pilař (1904-1980) po sobě zanechal hned tři nevydané sci-fi knihy – o neviditelnosti i vládě vos. Z jedné z nich, distopické sbírky povídek, Adamovič vybral dvě typicky pesimistické prózy. Kupř. *Zmetek* je příběh holčičky a její dokonalé, leč rdousící panny. Nu, a vše uzavírající signatář Charty 77 Saša Kliment (nar. 1946)?

Dnes je autorem šesti svazků *Interview* (2001-2008), ale připomeňme, že býval i smutně skrytým spoluautorem prvních dvou zlomových sbírek Jaroslava Veise nebo tvůrcem časopiseckých seriálů o anglosaské sci-fi *Zítřek, který byl nejprve napsán a Podoba věcí příštích* (1977-1978). Adamovičem vydanou povídku *Nezломnej lidskej duch aneb Zlaté lodě* byste původně našli v knize *Pandořina skříňka* (1979) a lidstvo je tu konfrontováno s mocnou civilizací i vlastními limity asi tak, jako v parodickém filmu *Mars útočil*, avšak se vši vážností.

Nezломnej lidskej duch (1997) je přitom i titul vůbec první Kramerovy sbírky, kterou po převratu mohl vydat pod vlastním jménem. V rozhovoru s Adamovičem (umístěném do úplného finále antologie) Kramer ovšem konstatuje, že ho dnes již natolik zaujala novinařina, až sci-fi přestal nejen psát, ale dokonce i číst...

Uvnitř v Adamovičově nové čítance (a nelze se než těšit na třetí díl!) najdeme i klasickou titulní prózu Ivana Vyskočila (nar. 1929) z jeho prvotiny *Vždyť přece léhat je snadné* (1963) – a také tomuto herci dal editor prostor pro komentář. Vyskočil ho využil a popírá, že by pointa povídky znamenala hrdinovu sebevraždu. Skok naopak představuje metaforou zdvižení naší duše z prachu. *Vycházel jsem z přesvědčení, že jsou situace, kdy není jiná cesta než cesta odvahy odrazit se a vzlétnout, fenoménu odcizení je však samozřejmě mnohem starší a začíná v momentě, kdy se ideologie stává diktující a korumpující*, říká Vyskočil.

Ivo Fencil

Nominace na Ceny ČS fandomu

Mlok

Jiřina Vorlová za SF&F Workshop nominuje **Martina Koutného** za jeho práci zejména na poli CKČ, za to, kolik úsilí jí věnoval, aby zvýšil její prestiž, formuloval patřičně její statut a pravidla a též se staral o jejich dodržování, ku prospěchu autorům i porotcům. Přestože již není jejím hlavním administrátorem, stále je platným pomocníkem při zabezpečování její organizace a přípravě sborníku Mlok. Zanedbatelná nejsou ani jeho vystoupení na conech a příprava scénářů a moderování slavnostních večerů.

Egon Čierny za Klub Julese Vernea a Pavel Mikuláščík za SFK NYX nominují **Františka Novotného** za dlouhodobou spisovateelskou, propagační a organizační práci ve prospěch fandomu.

Roman Kresta (Randalf) za SFK Radegast nominuje **Václava Pravdu** za dlouholetou aktivní práci pro fandom.

Ludvík

Roman Kresta (Randalf) za SFK Radegast nominuje **501st Legion Czech Garrison** za propagaci fandomu při charitativních akcích. Podrobnosti na www.501st.cz

Jiřina Vorlová za SFK Atair nominuje **organizátory Praconu 2011 v Chotěboři v čele s Vaškem Pravdou**. I když rozsah Parconu byl vzhledem k počátečnímu nedostatku přihlášených účastníků a financí poněkud redukován, jednalo se o velmi vydařený con s báječnou atmosférou. Zvláštní pozornost si pak zaslouží instalace rozsáhlé výstavy k 30 letům Parconů, k níž poskytl materiály zejména Zdeněk Rampas ze svého archivu.

Zdeněk Rampas za SFK BC nominuje **Jána Žižku** za fotografickou dokumentaci života fandomu a její prezentaci na conech.

Jiřina Vorlová

Vesmír je nádherný a nevyzpytatelný

Máte rádi klasickou sci-fi a space operu, milujete příběhy o dobývání vesmíru a kolonizaci vzdálených planet a s oblibou sprádáte různé teorie, ať už o mimozemšťanech nebo na téma neutrín rychlejších než světlo? Pak vás jistě potěší román Edity Dufkové Zpráva z Hádu, který nedávno vyšel.

Ženské jsou sice nádherné, ale nevyzpytatelné – stejně jako vesmír. A není dobrý nápad vzít si nějakou s sebou na kosmickou loď. Protože až se probudíte z šest set let trvajících kryospánku a zjistíte, že místo poklidné práce navigátora na Proserpině a plnění původního plánu, který říkal přiletíme, prozkoumáme, osídlíme, jste v... – ehm – máte problém v podobě obří komety na kolizním kurzu, rozhodně nebudete mít čas se s ní vybavovat. Nepřijít pozdě na rande je větší zázrak než nouzově přistát na splašené hroudě ledu pojmenované Hádes a následně změnit Proserpinu z vraku opět na funkční kosmickou loď. Ale vysvětlujte to ženské... Ostatně, na to nemusíte letět až někam k Deltě Pavonis, obyčejný pozemský ajťák, co se do svítání zapomene v servrovně, ví své.

Ale vraťme se zpět na Proserpinu. Waco Teirange, jeden z posledních několika desítek čistokrevných Maorů, se neočekávaně stane velitelem lodi poté, co kapitán i jeho zástupce jsou po havárii – inu, jak to říct – sice ne mrtví, ale nepoužitelní. Pro jedny hrdina, který ze všech katastrofických scénářů vybral to nejméně špatné řešení a zachránil tak dvě třetiny z třiceti tisíc cestujících, pro jiné zasraný negr, mající na svědomí tu třetinu, která střet s Hádem nepřežila. Je třeba opravit reaktory, zprovoznit systémy podpory života, vybudovat továrnu na výrobu paliva z ledu, aby ho bylo dost na odlet z Hádu a přistání na Demeter, zelené planetě, k níž se upírají naděje kolonistů. Jenže i když se zpočátku zdá, že věci půjdou hladce, každý úspěch se vzápětí promění v naprosté fiasko. Objevují se poruchy a jevy, které tu ještě před okamžikem nebyly, například kompaktní, kilometr silný ledový blok je během minuty protkán puklinami a plný obřích bublin a hrouť se se vším, co je na jeho povrchu. Zkrátka a dobře, Hádes není běžná kometa, nechová se, jak by měl, a na poučky kašle...

Je snad Hádes cosi jako živá bytost, inteligentní a nepřátelská, a všechno, co dělá, dělá schválně, protože tato entita má své vlastní úmysly a konkrétní cíle, do nichž lidé ani trochu nezapadají? Nebo jsou veškeré problémy jen důsledkem toho, že Murphyho zákon, že cokoliv se může pokazit, se určitě pokazí, platí stejně spolehlivě jako zákon gravitační a všechno, co se na Hádu děje, jsou pouhopouhé náhody, lépe řečeno se to dá vykládat jako přírodní procesy vyvolané tím, že zde z nějakého záhadného důvodu působí potměšilý Maxwellův démon, takže

extrémně nepravděpodobné se stává možným a běžným? Nebo v samém srdci mrazivé komety sedí ve svém ledovém paláci na křišťálovém trůnu královna sněžných mimozemšťanů a ve své kosmické lodi, kterou Hádes ve skutečnosti je, křížuje vesmír a hledá svůj ztracený národ, přičemž o lidech samozřejmě

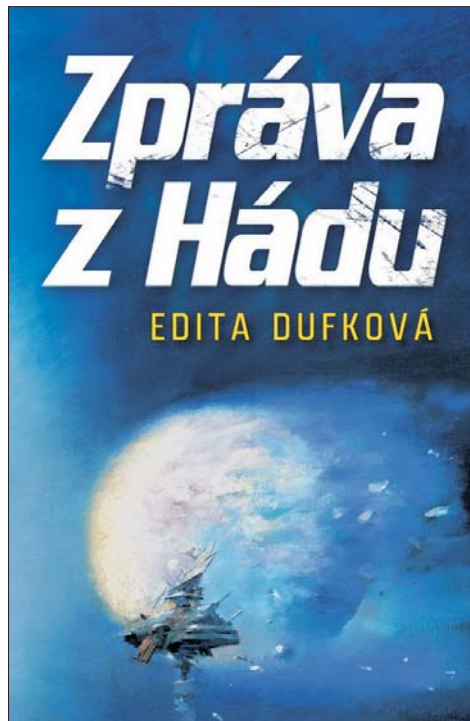
mě ví, však proto jim také přivedla své plavidlo do cesty, a teď váhá, jak je má požádat o pomoc? Taky by obrovské plochy organizovaného ledu Hádu mohly být počítač, vytvořený nějakými vzdálenými superinteligentními mimozemšťany, v němž samoorganizující se molekuly řízené tachyonovými signály přeskakují z jednoho stavu do druhého, reagují na vnější podněty, přepínají se a počítají – celé miliony a miliony let počítají...

A kdyby šlo jen o mimozemšťany! Horší než srážka se škodolibými emzáky je srážka s blbcem a mocichtivým magorem. Waco Teirange má starosti až nad hlavu. Naštěstí je tu ta ženská – Ajen Dalloyová, největší odborník na zbraně hromadné komunikace, která dokáže veřejné mínění zvrátit v jeho prospěch. Jenže i tak – prostředí o teplotě příjemných tří stupňů nad absolutní nulou, v němž by

nedávné mrazy posádka Proserpiny považovala za přetopenou saunu, kruté hrátky osudu a nejistota dnů příštích se negativně odrážejí na morálce a jednotě kolektivu. Možná lidé umějí létat ke hvězdám, ale v jádru jsou to pořád ty samé bázlivé opičky, které v Africe popadaly ze stromů.

Část osazenstva Proserpiny se rozhodne vylodit se na Demeter, zatímco ostatní se na dvě stě padesát let uloží ke kryospánku, aby po probuzení při příštím přiblížení Hádu k planetě dokončili opravy, vyzdvihli Proserpinu z ledového pekla a konečně přistáli na vytouženém cíli. Co čeká planetární výsadek? Není ve skutečnosti Demeter pokryta nechutným zeleným slizem nadaným potměšilou inteligencí, s nímž budou muset osadníci po přiletu bojovat, pár jich hrdinsky padne, ale nakonec se s ním lidé domluví a ukáže se, že je to prastará inteligence, která je může mnohému naučit? Nebo vládnu planetě obří kříženci mravenců a pavouků, kteří sami o sobě mají intelekt mentálně retardovaného morčete, ovšem řízení telepaticky superinteligentní královnou, nedostižně ukrytou v podzemním hnízdě, jsou pro kolonisty smrtící hrozbou, kterou bude nutné zlikvidovat za cenu devastace ekosféry celé planety na stovky let? Či snad je hlavní kontinent Demeter porostlý dravými masožravkami, které považují člověka za vítané zpestření jídelníčku a prvního, kdo se nohou dotkne podezřelého koberce tuhých listů, sežere něco hodně ošklivého?

A jak bude vypadat nový svět za čtvrt tisíciletí? Podaří se oběma částem vyslanců lidstva najít společnou řeč, nebo se ocitnou ve stavu, proti kterému byla studená válka ve dvacá-

Zpráva z Hádu aneb krutá Edita

Kosmická loď Proserpina prochází heliopauzou cílové hvězdy a já si jako čtenář-pamětník připadám jako na začátku Lemova románu, kde hvězdolet Nepřemožitelný přistává na cizí planetě. Nikoli v popisu situace, ale pocitem ze situace.

Proserpina s třiceti tisíci cestujícími na palubě se probouzí po stovkách let z kryogenického spánku, a mně se zdá, že se ocitám na palubě kosmické lodi GEA, mířící k Mrakům Magellanovým, či spíše na palubě filmové Ikarie XB-1. Místo toho, abychom si s hrdiny připsali džusem, musíme se vypořádat s nečekaným problémem. Ten je částečně způsoben i kolizí robotických zákonů, že, pane Asimove. Vypořádáme se s ním, za jistých lidských ztrát, načež se po dramatickém přistání ocitneme Na kometě. Zatímco zde je to jenom název Verneova románu a s obsahem samotným přímo nesouvisí, měl jsem během četby mnohokrát pocit déjà vu. Tadyhle snad drobně J. M. Troska, tu zjevně Souček, na konci jsem dokonce rozeznal námět, který jsem použil sám...

Přemýšlel jsem, čím to je, a došel k závěru, že zatímco někde se jednalo o vědomou citaci, bylo to jinde způsobeno podvědomě – těmi knihami, které jsme četli. Jistým morfologickým polem. A uvědomil jsem si, že Editina kniha patří mezi skutečnou science fiction, jak jsem ji čítával ve zlatých sedesátých. Samozřejmě, že autorka pouze necituje a nekombinuje. Umí zajímavě a věrohodně popsat deformační efekty hvězdoletu při střetu s kometou, i deformační momenty v psychologii hrdinů. Pro blaho celku je třeba obětovat jednotlivce (ze začátku jen asi třetinu), pro dovedení mise do úspěšného konce je třeba občas trochu lhát. A někdy i hodně lhát, což se týká i vztahu v ústřední dvojici – mezi neočekávaným kapitánem, jímž je Waco Teirange, a jeho osudovou přítelkyní novinářkou Ajen Dallowayovou. Teirange je etnický Maor, což oceňuji jako dobrý ironický vtíp na konto jiných scifáren. Protože jsme ve sci-fi a ne ve fantasy, domlouvají se lidé z úzkého vedení nikoli telepatii, ale pomocí implantátů...

tém století přátelským vztahem dvou dobrých kamarádů? Upadne civilizace osadníků na úroveň doby kamenné a posádka Proserpiny bude po přistání považována za bohy z pradávných legend? Anebo demeterská kolonie naopak technologicky předčí Proserpinu a přivítá domnělé nájezdníky z kosmu se zbraněmi na oběžné dráze, vypukne bratrovražedná válka, aby v závěru coby deus ex machina tachyonovou hvězdou bránou přiteleportovali zástupci původní pozemské civilizace, o nějakých tisících let vyspělejší, a na poslední chvíli usmířili zdecimované zbytky bojujících stran? A Ajen a Waco se vezmou, narodí se jim syn a budou spolu žít šťastně až do smrti...

Nic z toho, a přece od každého trochu. Nechte se překvapit. Děj románu svižně ubíhá a kniha se čte téměř jedním dechem. Edita Dufková je zkušená povídkářka a sklídila mnoho vavříků v Ceně Karla Čapka, naši nejprestižnější soutěži žánru fantastiky, a dalších literárních soutěžích tohoto zaměření. Její práce byly otištěny v časopisech i různých sbornících a vydala i samostatnou sbírku povídek. I tenhle román svou skladbou tak

Precizně je vypracována ekologie cílové planety Demeter, na které dominují mravencovité bytosti s pavoučíma nohama a mravencoidním chováním. Osadníci je nazvou „pavenci“, což je zase dobrý češtinářský vtíp, bez ohledu na to, že osazenstvo Proserpiny se domlouvá angličtinou. Ukazuje se, jaké problémy vyvstanou, když se technologické znalosti nemohou spolehnout na fungující infrastrukturu. Jak problematické je budovat novou civilizaci, když si na celé planetě nemůžete ulomit klacek...

Popis technických zázraků i technických problémů je zde v rovnováze s popisem problémů, jaké vznikají mezi posádkou a cestujícími, či mezi prvním a druhým výsadem na Demeter. Neprozradím víc než název předposlední kapitoly: Válka světů. (Nikoli dle H. G. Wellse.)

Krom toho, co jsme si v jiném podání mohli přechíst jinde, a co je zde použito znovu a nově a v úplně nečekaných souvislostech, je zde uveden krom originální Války světů nejméně jeden další originální námět, totiž chování hodně podivné bělostné planetoidní komety Hádés (poloměr 300 km!). Chová se nečekaně, občas kometárně, občas ztřeštěně, někdy je tvořena sypkým sněhem, jindy si umane přetvořit se v led typu 29. Sledujeme své oblíbené hrdiny a padouchy, individuální i kolektivní, a najednou se mimo rámec běžného sci-fi příběhu objeví neologická kosmická entita jménem Hádés, která se dá pochopit jen díky experimentu s uměle vytvořenými kvantově provázanými částicemi. Je tedy správné, že se jméno oné entity dostalo i do názvu románu.

Zpočátku jsem občas volal A jaktože?, abych se po dalších patnácti či stopadesáti stranách dověděl: Taktože. Tímto způsobem, dodatečným vysvětlením, byl překonán problém jak psát čtivě. Tak, aby to bylo akční, a zároveň podotknout nutné technické. Méně znalý čtenář v akční části technickou drobnost nepostřehne, později je poučen; šťoura postřehne a prudí, později je zahanben. Našly by se drobné šťourací poznámky,

trochu připomíná na sebe navazující povídky spojené postavami hlavních protagonistů. Možná proto, že jednotlivé epizody jsou od sebe odděleny ledovou smrtí – kryospánkem. Ale právě díky tomu nejsou v knize hluchá místa a děj pokračuje dalším zajímavým momentem.

Autorka využívá svého vzdělání jaderného inženýra a hýří nápady a teoriemi, z nichž některé jsou dostatečně šilené, aby mohly být i pravdivé. A v podstatě žádnou z nich definitivně nezavrhne. Na konci knihy tak zůstává mnoho otázek nezodpovězených, jako by si nechávala otevřená dvířka pro další pokračování. Ale nemyslete si, že hlavním hrdinou knihy je věda, byť zahalená do fantastického hávu. Ten román je o lidech, jejich touhách, snech, dobrých i negativních stránkách.

A jestli se vám podaří vykročit ve stopách Waco Teirange a stát se kapitánem vesmírné lodi, nezapomeňte si s sebou vzít ženskou. Ženské jsou sice nevyzpytatelné, ale nádherné. Jako vesmír...

Jiřina Vorlová

Psáno pro 3. pól (www.3pol.cz)

jsou však převálcovány logikou vyprávění. Mohlo to tak být, a také to tak bylo. Čteme knihu, a přes všechny odkazy k jaderné a částicové fyzice a astronomii jde přece jen o literaturu, kde hlavním zákonem je potřeba spisovatelova. I když se zjevně někteří hrdinové autorce maličko vymkli. Však je za to kruté ztrestala. Myslím, že Edita si na nich zgustla v postavě zlé lékařky Gudrun Olafsdóttir. (Tak, a nejenže nemohu do své další posádky použít už žádného Maora, ani Islandanky už nebudou vhodné!)

V knize je spousta drobných námětů, které zreálnují někdy nutný technický svět: Co s osobními věcmi po nepřeživších cestujících? Fotografie, hrníčky, plyšová zvířátka? Bude potřeba je hromadně pohřbít. Plyšová ovečka se stane na chvíli symbolem rozloučení. Ale při setkání po dvaceti nebo dvě stě šedesáti letech se z ní stane zcela nefilmově fádni a nepotřebný předmět. Zvlášť kruté...

Ke konci jsem zaznamenal ještě jednu citaci z nějakého hloupého fanfilmu, jehož hrdinové chtěli „přepadnout planetu

za úsvitu“. Tak ano, zde má být planeta přepadena – časně ráno palubního času. A už nebudu více prozrazovat.

Ke skvělé knize mám jen jednu výtku, a ta se týká jména hvězdy, ke které Proserpina míří: podle autorky či korektorky se jmenuje „delta pavonis“. Tak já vím, že móda zmenšování zasáhla i pozemský „měsíc“ a naši ústřední hvězdu „slunce“ (zde ale správně „odborně“ psáno Slunce a Měsíc), já vím, že řecká písmena jako třeba δ umějí textové procesory napsat, ale oběti současného zdělavacího systému je už nepřetlou, nu dobře, ale do druhého vydání této knihy prosím použít pro hvězdu ze souhvězdí Páva astronomicky správné „Delta Pavonis“ s velkými literami na začátku. Když už má ta konkrétní hvězda všechny ostatní astronomické atributy (vzdálenost, spektrální třídu, existenci exoplanet) uvedeny správně!

Toto je na prvním románu Edity Dufkové skutečně skvělé: Ve čtenářích četba její knihy probouzí další myšlenky, domýšlíme, co by se stalo, kdyby, hle, zde je nadhozena zajímavá myšlenka... Tohle mě na knížkách mistrů žánru minulého století vždycky nejvíce vzrušovalo!

Jo, a samotný závěr, zejména poslední věta, uzavírá celý téměř tisíciletý cyklus cest ke hvězdám vlastně pozitivně. Takže žádná krutost, smíření. Ach.

Hodnocení: Konečně pořádná scifárna. Jedna z mála knih, kterou si přečtu i podruhé.

Jan Kovanic

(První foto autorky ze zadní stránky knihy, druhé ze křtu ve smíchovské knihovně, třetí ze spontánní autogramiády v hospůdce U kruhu)

Zpráva z Hádu, Edita Dufková, Laser-books, 2012, obálka John Harris, redakce: Tomáš Jirkovský, Helena Šebestová, 448 str. paperback, 249 Kč

TATRACON 2012

„Zaručene posledný“, už 25. TATRACON, tradične opäť v Slovenskom raji, tradične v turistickom stredisku Čingov, sa naozaj uskutoční znova v tom istom osvedčenom prostredí Chaty Stefani (po naplnení možností ubytovania v susediacom Horskom dome), v termíne 28. 7. – 4. 8. 2012.

Záleží už len na Vás, či si zaradíte tento oddychový con aj v roku 2012 do svojho dovolenkového kalendára.

Mio & Iňa

Info na: butora.m@pobox.sk
http://www.tatracon.host.sk/

Platby už môžete posilať, zostávajú ako bolo vlni:

* ubytovanie 90 Eu/7 noci

* účastnícky poplatok 10 Eu

Číslo účtu (pre SK): 0524719454/0900

Pre CZ: IBAN SK 33 0900 0000 000 524719454

SWIT: GIBASK BX

Kam poputuje střed světa?

Modlí se rabbi: „Ó Všemohoucí, podívej, co tvůj lid prožívá, všude je pronásledován, pogromy a genocidy, vyvražďování Židů – což nejsme tvůj vyvolený národ?“ Z nebe se ozve hlas: „Ano, vy jste můj vyvolený národ.“ Rabbi s nadějí pozvedne oči: „A nechtěl by sis vyvolit zase někoho jiného?“

lidová anekdota

Asie je místem budoucnosti. Přestěhovat se r. 1807 do Londýna bylo známkou chytrosti, přestěhovat se do New Yorku r. 1907 bylo taky chytré. Pokud mám pravdu, tak bylo chytré přemístit se r. 2007 do Asie. Zeptejte se mě za osm let, jestli jsem měl pravdu. Ale tam leží budoucnost.

Jim Rogers o změně sídla hedgeového fondu Quantum Fund

Současný svět je světem kontrastů. Část lidstva se obklopuje sofistikovanými výrobky moderní techniky, část žije v chatrčích. Proč je tomu tak? Proč zní jako fantasmagorie myšlenka, že by na evropský trh vstoupil kamerunský mobilní operátor, soudánský výrobce počítačů nebo banka z Pobřeží slonoviny? První teorie, která se na tuto hádanku snaží odpovědět, vychází z rozdílného podnebí. Nejvíce rozvinuté státy se nacházejí vesměs v mírném pásmu, pro rozvojové země jsou vyhrazeny tropy a část subtropického pásma. Zastánci působení klimatu tvrdí, že příliš horké podnebí má negativní vliv na úrodnost půdy, produktivitu práce a je příznivé pro šíření chorob.

Jared Diamond ve své slavné knize *Osudy lidských společností: střelné zbraně, choroboplodné zárodky a ocel v historii* upozornil na geografické vlivy. Při svém pobytu na Nové Guineji byl svědkem toho, jak se z domorodců, doposud vládnoucích jen kamennými nástroji, po zaškolení stávají experti ovládající výpočetní techniku. Důležitými faktory jsou podle Diamonda rozmanitost fauny a flóry a zeměpisná orientace kontinentu. My, obyvatelé Euroasie, máme štěstí, že žijeme v oblasti, kde bylo možné domestikovat poměrně velké množství živočišných druhů a k pěstování zúšlechtil řadu rostlin. Kromě toho Euroasie má podélný tvar ve směru východ – západ, což umožnilo šíření zdomácnělých druhů v rámci stejného podnebného pásma. To vše vedlo k rychlému rozvoji zemědělství, nárůstu hustoty obyvatelstva a vytvoření společenské hierarchie. Tím byl položen základ pro pozdější technický rozvoj.

Amerika nabízela ve všech směrech horší podmínky. Při svém postupu pravěcí kolonizátoři tohoto světadílu vybili velké savce a jejich potomkům zbyl k domestikaci pes, krocen a lama. Kromě toho severo-jihní orientace kontinentu ztěžovala šíření plodin a zdomácnělých zvířat, zvyklých na dané podnebí. Když do Ameriky připluli Evropané, stali se indiáni obětmi nejen technicky vyspělejší civilizace, ale též nemocí jako spála, úplavice, neštovice a tyfus, na které nebyli zvyklí, zatímco Evropané vůči nim získali díky životu v blízkosti domácích zvířat imunitu.

Podle Diamonda je její rozvoj dán prostředím, v němž ta která civilizace žije. S tímto názorem polemizuje ve své knize *Understanding Human History* (Porozumění historii lidstva) Michael H. Hart. Podle něj učinilo lidstvo velký skok díky době

ledové, kdy tvrdé podmínky donutily člověka důmyslně reagovat na změnu podmínek, nalézat nová řešení a plánovat do budoucna. Hart argumentuje, že dodnes existují rozdíly mezi inteligencí národů ve prospěch těch, které žijí v chladnějších oblastech. Za obrovskými rozdíly v životní úrovni různých národů může dále tzv. *Flynnův efekt*: národy s vyšší průměrnou inteligencí se rozvíjejí rychleji a samy si vytvářejí prostředí, které zpětně stimuluje růst IQ populace. Čím inteligentnější je podle této teorie národ, tím rychleji zároveň jeho IQ roste. Jedním z důsledků tohoto jevu je podle Harta skutečnost, že většina úspěšných nájezdů v historii směřovala ze severu (např. dobytí Sumeru Babylóňany či Říma barbary). Nejúspěšnější národy dneška jsou potomky buď Indoevropanů, kteří postupně obsadili část Asie, Evropu, Ameriku a Austrálii, nebo Altajců, kteří pod Kublajchánovým vedením vytvořili nakrátko největší říši, jaká kdy existovala.

Problémem Hartovy úvahy je, že vojenské úspěchy severních nájezdníků vysvětluje jejich vyšší inteligencí, zatímco vyspělejší civilizaci jižních národů příhodnými podmínkami. Odpůrce teorie by mohl argumentovat opačně: jižní národy budovaly civilizaci díky svým schopnostem a hloupější severané je poráželi, protože byli fanatičtější, odolnější vůči bolesti a zoufale potřebovali místo, kde by se usadili. Na druhou stranu Hart na rozdíl od Diamonda dokáže vysvětlit větší technologickou vyspělost původních latinskoamerických civilizací oproti africkým.

Data, ukazující na shodu průměrného IQ a ekonomického růstu, nashromáždili Lynn a Vanhanen. Ti na předpokládané zpochybnění metod měřících inteligenci předem odpovídají, že podle měření existuje vztah mezi IQ a reakční dobou (efektivněji pracující mozek je schopen rychleji vydat signál reagující na daný podnět). V zemích s vyšším průměrným IQ byla skutečně naměřena nižší reakční doba pokusných osob. Vzhledem k tomu, že nižší IQ je často podmíněno přísunem vitamínů a minerálů před narozením a v raném dětství, jako jeden ze způsobů, jak pomoci národům, které se umístily na spodních příčkách tabulky, navrhuje Lynn a Vanhanen zajištění dostatečné výživy těhotných matek a malých dětí.

Případ národů s vysokým změřeným IQ, které jsou hospodářsky zaostalé, vysvětlují Hart i Lynn s Vanhanem nepřítomností tržního hospodářství. Proč se v určitých zemích uchytil totalitní režim (což je podmínka k omezení volného trhu), jejich teorie nevysvětlují, a já se o to alespoň zčásti pokusím níže.

Již na přelomu devatenáctého a dvacátého století se objevil názor, že ne všechny inovace jsou výsledkem cílevědomého lidského úsilí. K domestikaci skotu nemělo dojít díky touze našich předků mít snadno dosažitelný zdroj masa a mléka, ale spíše jako vedlejší produkt náboženské praxe. Tato teorie má své příznivce dodnes. Lidé v raném neolitu podle tohoto názoru začali uzavírat stáda praturů do ohrad, aby měli zásobu obětních zvířat. Kromě toho velký počet zvířat sloužil ke zvýšení šamanovy prestiže. O volbě praturů nerozhodly jejich užitné vlastnosti, ale především „gigantické zahnuté rohy podobné pŕlměsícům“. (Coby důležitý kosmický útvar byl měsíc tehdejšími lidmi hojně

uctíván.) Připomeňme si teorii, která praví, že náboženství je pouhým vedlejším produktem několika běžných vlastností lidské psychiky. V jejím světle může znít paradoxně, že lidský technologický pokrok je pro změnu možná neplánovaným produktem náboženství. Přihlédneme-li k tomu, že řadu seriózních objevů učinili kdysi shodou šťastných náhod různí mágové (např. čínští alchymisté přispěli k vynálezu kompasu, střelného prachu, porcelánu, kovových slitin, barviv a objevu rostlinných léků), lze s použitím nadřazenosti dojít k paradoxu: vedlejším produktem náboženství je obor lidské činnosti, který tvrdí, že náboženství je vedlejším produktem. Níže si ukážeme, jak důležitou roli hrála v lidském pokroku víra.

I když se pokusíme vysvětlit výskyt a pohyb civilizačních center pomocí některé z výše zmíněných teorií nebo jejich kombinace, nedostaneme kompletní obraz. Podle našeho názoru pochopíme lépe stěhování civilizačních center, pokud vezmeme v úvahu lidskou iracionalitu, a to ještě rozsáhleji, než učinili autoři teorie o domestikaci skotu. Vysoká inteligence může napomoci k budování blahobytu, ale je k ničemu, pokud národ propadne iracionalitě. Otevřená společnost, která nemá potřebu vyhrožovat se vůči jiným lidským skupinám, tedy vládne racionálnějším viděním světa, to jí zpětně umožní odbourávat zbylé pověry, kterým doposud podléhá, což dále zvyšuje její otevřenost. Vezměme jako příklad totalitní státy. Jejich vlády v rámci ochrany svých ideologií uzavírají své hranice, cenzurují informace a ideologii uzpůsobují i ekonomický systém. Toto jednání jim umožňuje setrvat v představách daných státní vírou, popřípadě tuto víru ještě prohloubit. Naopak prosperující státy mají tendenci se otevírat novým myšlenkám, a tím svou prosperitu zvyšují. Tento jev je podobný Flynnovu efektu, ovšem místo IQ zde figuruje racionalita. Je možné, že jeho vliv na blahobyt je ještě vyšší, protože iracionalita podléhá změnám mnohem snáze a mění lidské chování výrazněji než výše IQ. Existují nicméně období, kdy západní ekonomiky začínají žít z práce předchozích generací a z minulých úspěchů. Společnost podvědomě vnímá úbytek sil, na což reaguje zvýšením iracionality a okázalým vytvářením symbolů. Víme, že mezi symboly skupiny patří chrámy – v dnešní době mrakodrapy převyšující okolí stejně jako dříve věže gotických kostelů. V roce 1999 Andrew Lawrence publikoval práci, kde ukazuje, že nejvyšší budovy byly dostavovány v době nejhorších ekonomických krizí. Lawrence původně považoval svůj „mrakodrapový index“ za žert, blízká budoucnost však jeho postřeh potvrdila. S dobudováním Petronas Towers v Malajsii v roce 1998 se objevila asijská finanční krize. S celosvětovou ekonomickou krizí je spojena stavba hned šesti z desítky nejvyšších mrakodrapů světa. („Nemyslíš, že si tím lord něco kompenzuje?“ ptá se filmový hrdina Shrek svého přítele, když oba dorazí k do výše trčícímu hradu zakomplexovaného lorda Farquaada.) Ostatně v devate-

náctém století si štafetu nejvyšší budovy světa díky dostavbám věží postupně předaly tři katedrály: ve Štrasburku, Notre Dame a Kolíně nad Rýnem. Zatímco se nové věže chrámů tyčily vysoko nad ostatní budovy, vliv katolické církve rychle upadal.

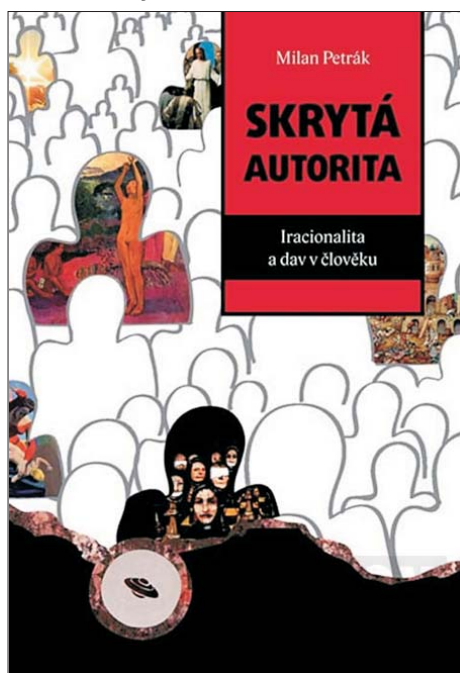
I když budeme souhlasit s Hartovým tvrzením o úspěšných nájezdcích ze severu, těžko si nevšimnout, že lidské ideje dobývají svět spíše z opačného směru. Křesťanství vzniklo na Blízkém východě a dále se šířilo převážně na sever do Evropy. Islám postupoval z Arabského poloostrova nejvíce na sever do dalších asijských oblastí. Pravoslavná církev vznikla na území Byzantské říše, aby hlavní útočiště našla také na sever od ní, v Rusku. Podobně se dařilo protestantismu, který z mírného pásma na jih Evropy nepronikl, zato slavil úspěch ve Skandinávii. Filosofické základy komunismu položili dva Němci, Marx a Engels, ohniskem komunistické revoluce se stal Petrohrad, tedy

jedno z nejseverněji položených evropských velkoměst.

K vysvětlení tohoto jevu je nutné vzít v úvahu lidskou iracionalitu a způsob, jímž může pokrok urychlit, či za jiných podmínek zbrzdit skupinová sebeúcta. Má-li být podstatná změna ve společenském řádu úspěšná, nestačí, aby ji přijal za svou lidský rozum, za svou ji musí vzít i naše emoce. Proto je nutné, aby každou důležitou inovaci doprovázela ideologie, která ji zdůvodňuje. Lid přijme tuto ideologii svým srdcem a vezme za svou i danou inovaci. Úpadek otroctví byl doprovázen křesťanskou vizí o rovnosti všech lidí. Jak ukázal Max Weber, o vznik kapitalismu se zasloužila protestantská etika, vybízející k rozmnožování kapitálu při dodržování asketických pravidel. Žít ve shodě s Bohem znamenalo plnit své světské povinnosti, takže zisk získaný prací byl známkou božího požehnání. Dodnes mají protestantské země v průměru vyšší hrubý domácí produkt na hlavu než země katolické. Národ, který novou ideologii v dané době nepřijal srdcem, sám sebe odsoudil k zaostávání.

Vzijme se do kůže obyvatele Jeruzaléma. Žijete na místě, kde vzniklo nejrozšířenější světové náboženství. Město, kde bydlíte, nazývá svět „Svatým městem“. I když jste ateista, vnímáte judaismus a křesťanství jako něco, díky čemu je půda, po které chodíte, posvátná, a část této posvátnosti se přenáší i na vás. Kdyby judaismus a křesťanství zmizely ze světa, posvátnost vyprchá a kolébka světové víry se promění v tuctovou turistickou atrakci. Pro obyvatele Jeruzaléma a velké části Blízkého východu je náboženství něčím, co jim dává výjimečné postavení. Celý Blízký východ, coby kolébka judaismu, křesťanství a islámu, je prodchnut posvátností, a kdyby se jeho obyvatelé přiklonili k jiné ideologii, byli by sami proti sobě. Proto po vzniku islámu v této oblasti žádný nový významný myšlenkový proud nevzešel, ani se nerozšířil.

Křesťanství zažilo rozmach mimo oblast svého vzniku. Na Blízkém východě mohlo vzniknout, protože se příliš neliší od

judaismu – vyznává Hospodina a Starý zákon je součástí bible. Křesťané se zpočátku zdáli být jednou ze židovských sekt, narozdíl od judaismu bylo však křesťanství vstřícné vůči přijímání cizinců a to mu umožnilo šířit se do oblastí, kde se polyteismus vyčerpával, a zbožštění panovníka sloužilo jako dočasná nedokonalá náhražka.

Centra vzniku protestantismu leží přibližně na stejné zeměpisné šířce. Na jeho počátku stál Viklef v Anglii, Hus v Čechách, Kalvín v Ženevě a Luther v Německu. V době, kdy křesťanství teprve vznikalo, se všechna tato místa nacházela na okraji civilizovaného světa, nyní se díky reformátorům stala jeho středem. V jižní Evropě však reformace narazila: Itálie se pyšnila sídlem papeže, Řecko se cítilo být kolébkou řeckokatolické církve a Španělsko zažívalo pod katolickou vládou šťastné období své historie, spojené se zabíráním objevených zámořských území. Protestantismus své posvátné území nemá, žádný národ se nemůže cítit být jeho „vynálezcem“ – tento fakt později možná přispěl k snadnému úspěchu nacismu v Německu (ve srovnání s nímž měl italský a španělský fašismus mnohem umírněnější podobu).

Pravoslavná církev byla pro Rusko „dovozem“ z Byzance a ve své poslovanštělé podobě se nikdy mimo hranice Ruska příliš nerozšířila. Proto z ní nemohl ruský národ čerpat svou hrdost a s nadšením se chopil komunismu jako prostředku pro své pozdvižení nad ostatní národy.

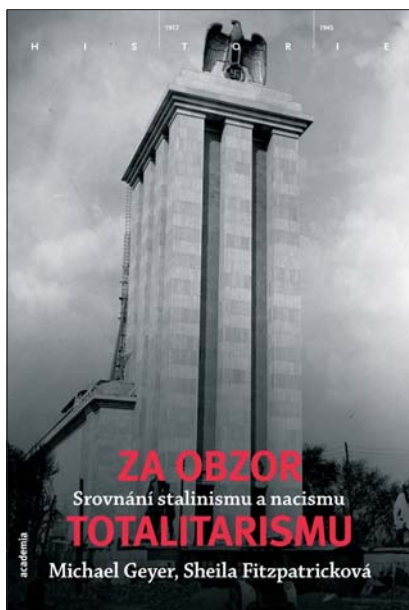
Těžkou úlohu měl buddhismus: při expanzi do Číny mohl sotva vytlačit místní taoismus, v Japonsku se zase dařilo šintoismu. Buddhismus uspěl, protože se nesnažil místní ideologii vytlačit, místo toho přebíral jejich terminologii a hledal styčné body. Mnoho taoistů tak považovalo buddhismus za způsob, jak dosáhnout taoistických cílů.

Čína představuje příklad těžkého boje, který národ čeká při znovuzískání sebeúcty. Staří Číňané vynalezli střelný prach, kompas, papír (seznam všech důležitých čínských vynálezů obsahuje desítky položek), a umožnili tak svým potomkům uvěřit v čínskou kulturní nadřazenost. Pro národy platí, že každý velký úspěch obsahuje zárodek katastrofy. Rozvinutý národ se mění v národ do sebe zahleděný, neochotný přijímat podněty zvenčí. Po řadě úspěšných cest do Indie, Arábie a Afriky Čína v patnáctém století ukončila zámořské výpravy a na následujících sto let silně omezila zámořský obchod – podle konfuciánské tradice byl obchod podřadnou činností, která si zasloužila jen okrajovou pozornost. Číňané věřili, že jsou nadřazení okolnímu světu, a proto na inovace přicházející ze zahraničí pohlíželi jako na cosi, co narušuje velkolepou čínskou tradici. Na moderní vynálezy, které do Číny přivezli koncem osmnáctého století Angličané, bylo pohlíženo jako na kuriozity, vyrobené pošetilými západními národy. V občanské válce, která v Číně probíhala v šedesátých letech století následujícího, sice tu a

tam zazněl výstřel z muškety, ale hlavně se bojovalo šavlemi, píkami, noži a klacky a na řekách „sváděly bitvy flotily džunek“. Teprve vojenské porážky uštědřené postupně od Angličanů, Francouzů a Japonců donutily Čínu přijmout krutou pravdu: buď vstřebá moderní západní kulturu a vzdá se iluzí o své nadřazenosti, nebo bude navždy hrát úlohu ekonomického a vojenského outsidera. Dilema zaměstnávalo hlavy čínských intelektuálů po dlouhá desetiletí. Konzervativci protestovali proti výuce moderních předmětů pokusem bagatelizovat vyspělost Evropanů a Američanů, proto tvrdili, že „západní vědy si vypůjčily své kořeny od staré čínské matematiky (...) jejich metoda byla vynalezena v Číně a Západ si ji pouze osvojil“. Čína se nakonec modernizaci nevyhnula. Ta se ale týkala především měst, venkov zaostával jak oproti okolnímu světu, tak oproti čínským městům a ve třicátých letech dvacátého století se stal vhodnou půdou pro šíření komunismu.

Podobně složitě se vyvíjel vztah Japonska ke střelným zbraním. Ostrovní země se seznámila s puškami v šestnáctém století a rychle se stala zbrojařskou velmocí. Tento vývoj se však rychle obrátil a japonská vláda začala výrobu pušek postupně omezovat a regulace zpříšňovala až do stavu, kdy bylo Japonsko opět bez funkčních střelných zbraní. Proč k tomu došlo? Japonští samurajové začali používání pušek vnímat jako útok na svou prestiž. Zakládali si na efektních soubojích, při kterých využívali mistrovského ovládání meče, po dlouhá léta se učili zacházet s mečem, aby byli pokud možno neporazitelní. Těžko se tedy smířovali s faktem, že zavedením pušek je může zastřelit naverbovaný voják nízkého původu. Kromě toho první pušky byly do Japonska dovezeny, jednalo se tedy o „cizácký“ vynález. Vláda, která byla se samuraji spjata, tak měla dva pádné důvody, proč pušky zakázat. Zákaz trval až do poloviny 19. století, kdy pohled na děla amerických válečných lodí v japonských přístavech Japonce přesvědčil, že éra válečení s meči je skutečně pryč.

Milan Petrák

Michael Geyer – Sheila Fitzpatricková
Za obzor totalitarismu

Srovnání stalinismu a nacismu

Nakladatelství Academia přináší pozoruhodné dílo, v němž editoři shromáždili práce devíti autorských dvojic zabývajících se otázkami řízení společnosti, využívání násilí, etnických problémů, válečného úsilí ve Třetí říši a v Sovětském svazu.

Vedle vzájemného srovnávání obou režimů je velká pozornost věnována i tomu, jak se navzájem vnímaly. (Na obálce knihy je německý pavilon ze Světové výstavy Expo 1937 v Paříži postavený přímo proti sovětskému pavilonu.)

Jednotlivé eseje jsou psány místy až příliš akademicky, takže kniha asi nebude čtivá pro každého, některým čtenářům může vadit i nezvyklá sazba, původně asi určená pro jiný formát, nicméně přes tyto dílčí výhrady ji lze jen doporučit.

Academia, 2012, edice Historie, 686 stran, 865 Kč.

Návrat do budoucnosti za Einsteinem a Chaplinem

Nejprve s námi **Tim Powers** cukne v čase jen lehce: posadí nás do roku 1987, v němž se jeho složitý a košatý román v principu odehrává. To možná jen proto, aby měl o něco blíž k dobám, na které se záhy zaměří, aby měl k dispozici ještě relativně zachovalou Ameriku s pozůstatky určitých ideálů, duchovna i úcty k dějinám a třeba i k **Shakespearovi**. Z toho roku, ze všedních míst, kde celé dobrodružství nevinně začíná, se však prudce rozmáchne a rotačním pohybem vrhne čtenáře do 20.

let a potom ještě o něco hlouběji a tam nás seznámí s **Chaplinem** a **Einsteinem**, abychom cestou zpět lízli o 60. léta, kdy proběhl jak Woodstock, tak šestidenní válka v Izraeli. Načež nás nechá napospas své i naší imaginaci a vymete s námi několikero paralelních vesmírů. Trocha dávno- a středověku v podobě kabaly a tajných hereckých spolků, potíraných Vatikánem a kolaborujících s Hitlerem, z jedné strany času a komando špičkových agentů Mossadu z druhé v divoké thrillerové jízdě.

Výsledný literární zámotek není snadné rozplést, ani při četbě, ani při zpětném hodnocení. Albert Einstein... Že před smrtí vymyslel něco, čeho se sám polekal, a proto to nikomu neprozradil, neuložil to do rukou ani své nové zámořské vlasti, do níž se uchýlil před nacisty, nýbrž to nějakým způsobem zprovodil ze světa, o tom existují četné teorie hraničící s konspiracemi.

Dost se spekuluje o tzv. *Einheitliche Feldtheorie*, teorii všeho, v jejímž světle je teorie relativity jen něco jako ústřížek nehtu z božího prstu. To je pokušivé téma, párkrát už využitě, a čtenář se zatetelí blahem, když v Powersově knize prvně narazí na Einsteinovo jméno, jak si asi tento mistr všeho s věcí poradí. Ale nikoli – Einstein před světem ukryl vynález tak obyčejný, jako je stroj času, pravda, trochu zdokonalený o možnost vytvářet paralelní světy, ale to je v souladu s jeho základním principem. Schoval jej do kůlny u domu své utajené dcery, která však hned na počátku románu zemře a zanechá svým potomkům, synovi a jeho malé dceři, nelehký úkol si s dědictvím poradit.

Ti si samozřejmě počínají náležitě neohrabaně, než jim střelba a krev a pronásledování, které se kolem nich strhnou, připomenou, že zdědili něco víc než polorozpadlé stavení plné nepotřebných krámů. Například videokazetu, po které skočí dvanáctiletá dědička, protože je nadepsaná názvem její oblíbené pohádky. Ale chyba lávky: animáč trvá jen chvíli a pak se na obrazovce objeví cosi nepopsatelného a cosi ještě nepopsatelnějšího se zjeví v dívčině dětském pokojíčku. Na kazetě je film *Žena moře*, který Chaplin produkoval v roce 1926, ale pak

– z důvodů ne nepodobných Einsteinovým důvodům, jak sugere Powers – jej nepustil do distribuce a o pár let později nechal spálit. Omyl, nenechal. Vytvořil s jeho pomocí a také s pomocí své hvězdy z hollywoodského Chodníku slávy jakýsi tišící prostředek, uzdu na Einsteinův vynález, jehož účinky na sobě dobrovolně vyzkoušel v experimentu vedeném samotným vynálezcem a dlouho se z nich nemohl vzpamatovat. I pamětní deska se v kůlně zemřelé stařeny najde a celá okultně-techno-

logická mašina je tak připravena na využití, respektive zneužití.

Další vývoj románu je nasnadě. Do boje o vynález se zapojí izraelská tajná služba, která dodnes neodpustila Einsteinovi, že nedbal na své židovské kořeny a neposkytl vynález Izraeli, i když ho hodně přemlouval, a chce s jeho pomocí mírně upravit chod dějin, aby byl pro židovský stát méně ztrátový. Z druhé strany ideového spektra se do zápasu zapojí Vesperové, stará sekta, která znala Einsteinův objev už dávno, ale v průběhu divokých dějin o něj přišla. I ona má představy o tom, jak jej využít k přeměně světa k obrazu svému, a jde za tímto cílem přes mrtvolu.

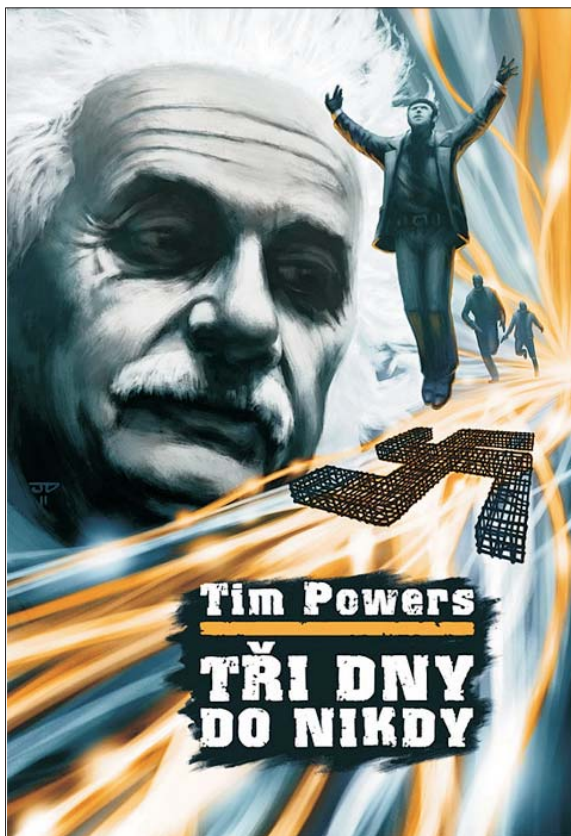
Malí lidičkové, kteří zůstávají hlavními hrdiny knihy, se v mrtvolu nejednou v průběhu děje téměř promění, ale nakonec to jsou především oni, kteří z vynálezu vytěží pro

sebe to nejlepší, to vysněné, zatímco časová dálnice světa zůstane nezměněná. Tedy happy end.

Konec dobrý, všechno dobré...? Ne tak docela. Einsteinovsko-chaplinovská premisa je notně přes míru uvěřitelnosti, a zatímco u Einsteina přichází jen zklamání, že by se ze záhady kolem něj dalo vytěžit mnohem víc, chaplinovský prvek působí jako uměle naroubovaný a vlastně přebytný. Román kolísá mezi působivým gnostickým mystériem a běčkovým špiónským thrillerem. Scény, kdy se člověk s pomocí Einsteinova vynálezu povznese nad čas a danou realitu a ocitne se bezmála v pozici Boha, jsou působivé a prověřují Powersovu pověstnou imaginaci, ale jsou jen naznačované a neuspokojivě nedotažené do všech důsledků, které skýtají. Sousto, které si Powers uhrzl, je opravdu velké, a zdá se, jako by jej postupem děje zahlcovalo a on si s ním nevěděl rady. Kniha je ve středních pasážích hrozivě zašmodrchaná, což hraničí když ne s nudou, pak jistě s rozčarováním. Toho se namlsaný čtenář *Bran Anubisových* nebo třeba i *Stáčení temného piva* nezbaví až do konce.

Roman Lipčík / iLiteratura.cz

Tim Powers: Tři dny do nikdy, přel. Zdeněk Uherčík, Stanislav Juhaňák – TRITON, Praha/Kroměříž, 2011, 368 s., 299 Kč

Silou svého zraku

Potom co jsem spíše z povinnosti než pro radost dočetl *Tři dny do nikdy*, napadlo mě, zda Tim Powers není to, čemu říkám autor jedné knihy, i když v jeho případě by šlo o zvlášť případ autora knih dvou, mám samozřejmě na mysli vedle románu *Brány Anubisovy* i *Stáčení temného piva*.

Nedalo mi to, a přes v úvodním odstavci naznačenou nelibost jsem se pustil do další autorovy knihy *Silou svého zraku*.

Ta se odehrává na počátku devatenáctého století a s výjimkou samotného začátku a konce příběhu se věnuje asi nejslavnějším anglickým turistům všech dob, básníkům lordu Georgi Gordonu Byronovi a Percy Bysshe Shelleymu na jejich cestách po Švýcarsku a Itálii.

Autor a knižní upoutávky sice říkají, že jde o příběh lékaře Michaela Crawforda, jenž se po svatební noci probouzí zbrocený krví vedle zmasakrovaného těla zavražděné manželky, ale plocha věnovaná na vykreslení složitých vztahů Byrona, Shelleyho a jejich milenek brzy Crawfordův příběh nejen zastíní, ale přiznejme si to, je to i ta zajímavější část knihy.

A to přesto, že Powersův svět je v mnohém originální a odkazuje na řadu mýtů, které zpracovává a vysvětluje opravdu neotřele; v jeho vesmíru vedle sebe žijí upíři, trollové, lamie a kdoví jaké ještě podivné bytosti, ale přitom se zjevně jedná jen o různé projevy téže podstaty.

Interakce těchto entit s našimi smysly poznatelným světem se řídí mnoha pravidly, rád bych věřil, že jen zdánlivě protichůdnými. Nedělá jim dobře stříbro, protože je tak dobře vodivé, ale ani dubový kolík, protože je to prakticky izolant, nemohou přes vodu a vadí jim světlo, ale ze vzduchu zaútočí na člun, jsou částí své podstaty z kamene, ale vysoko v horách jejich moc slábne, nemohou k vám, dokud je nepozvete, ale v podobě kamenného horského trolla se na vás vrhnou, a když nebudete mít štěstí, váš příběh skončil... Alespoň že česnek jim opravdu nechutná.

Jde o magický svět, který se vzpírá systematické a řádu, však také Byron a Shelley nebyli osvícenci, ale romantiky a ani ta část jejich příběhu, která se odehrála i v našem universu, nebyla veselá a smrt se jí rozhodně nevyhýbala.

Musíte ale být těžce zkoušený nešťastník, sám s jednou z těch bytostí zasnoubený, nebo básník, myslící hlavně na ohlas svých veršů, aby vám podivnosti, které se od dětství odehrávají ve vašem okolí, nezačaly vrtat v hlavě. Mohu to brát za autorskou licenci, ale k ztotožnění s postavou to nepřispěje.

Na druhou stranu je pravda, že v každé době existují problémy, se kterými si sebeinteligentnější člověk nemůže poradit, a když se někdo pokoušel vysledovat nějaký řád v různých projevech třeba moru (či tuberkulózy v letech pozdějších), také v nich mohl nacházet nelogičnosti, tím však svým umírajícím blízkým nijak nepomohl. Ba naopak, při pohledu do minulosti nacházíme obvykle reakce na jevy přesahující síly jednotlivce tím bizarnější, čím byl tento inteligentnější a vzdělanější.

Ale zpět ke knize, tedy jejímu příběhu; Powers jako by se bál, že ho čtenář, který si rovněž nastudoval životopisy tří básníků (objeví se zde i John Keats) a jejich přátel, bude chytat za slovíčko, a interpretuje či vysvětluje každou maličkost zachovanou v korespondenci zúčastněných či v pamětech jejich přátel.

Zmínili se Shelley o svém mystickém dvojníkově, autor vykutá v mytologii příslušné příběhy a obohací jimi své univerzum, brzy už není ani jasné, na kterou událost v naší realitě fantastické vysvětlení odkazuje, proč třeba musela být lamie Shelleyho dvojčetem, mohlo za to něco víc než jeden verš v jeho monumentálních a asi vždy dost obtížně srozumitelných verších?

Stejně tak působí i originální řešení otázky, kterou pokládá sfinga; krom toho, že trochu dokreslí metamytologii Powersova světa vlastně jen vše opět o trochu víc zkomplikuje.

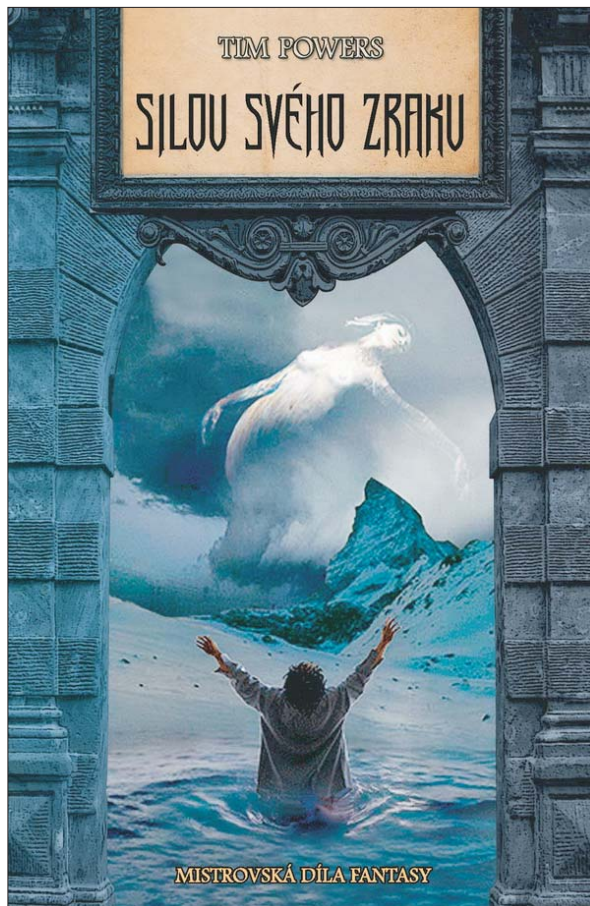
Podobně jako ve *Třech dnech do nikdy* se objeví tolik možných hybatelů děje, že čtenář ztrácí možnost předpovídat další vývoj a stává se jen divákem na kouzelnickém představení, kde je mistrův cylindr takřka bezedný.

Obávám se, po přečtení této knihy víc než před ním, že Tim Powers *Branami Anubisovými* nastavil taková měřítka, že jim pak již není schopen dostát ani on sám.

Na závěr pár slov k překladu. Docela mi chyběla informace o pramenech použité poezie, v knize hojně užívané hlavně jako motto. Místy jsem byl v podezření, že si je překladatel přebásnil sám.

Vlastní text je celkem zvládnutý, jen občas dojde k nedodržení stylové roviny; když o anglické lady (byť jen ze střední třídy) čtu, že by něco zvládla levou zadní, nebo je to pro ni brnkačka, tiše zaúpím, když pak lord Byron o sobě sám řekne (ne už jako v minulých případech vypravěč), že mu to pod vodou víc pálí (ve smyslu lépe myslí), pomyslím si zase já, že by Roman Tilcer přinejmenším potřeboval pečlivější redakci.

Grobenius

Časem s vědou - únor a březen o velkých činech a lidech vědy

Už třetím rokem se docent UK Jaroslav Heyrovský potýká s měřením povrchového napětí rtuti skrze její kapkovou elektrodu. Na Nový rok 1922 poprvé vkládá do obvodu galvanoměr. Je ovšem příliš hrubý. **10. února 1922** však JH zapojuje do téhož obvodu (s chloridem sodným coby elektrolytem) přístroj mnohonásobně citlivější. Ten ukáže náhlý vzrůst proudu při vylučovacím napětí sodíku...

„Měření mělo trochu tajemný ráz. V místnosti bylo šero, elektrická osvětlovací lampa se štěrbínou vrhala světelné paprsky ve tvaru úzkého obdélníku na zrcátko galvanometru, které bylo připevněno na pavoučím vlákne. Zrcátko odráželo paprsky na stupnici. Když galvanometrem procházel proud, zrcátko se pootočilo, takže se na stupnici změnila poloha světelného indexu. Přes slabé osvětlení bylo možno vidět lesklé rtuťové kapky, jak rostou a odtrhávají se od skleněné kapiláry...“

Jak badatel záhy zjistil, podobné „vlny“ na grafu vyvolávaly i další prvky obsažené v roztoku. Začalo se tu rýsovat něco nesmírně zajímavého.

Po zdolání hory práce pak přichází na svět nová, velmi citlivá analytická metoda – polarografie – a roku 1959 i první Nobelova cena pro tehdejší Československo. Heyrovského jméno dnes nese Ústav fyzikální chemie AV ČR, jedno z čelných pracovišť světové polarografie.

16. února 1822 se nedaleko Birminghamu narodil Francis Galton, známý dnes leda tak jako vynálezce eugeniky. No, stihl toho víc. Napřed vynikl jako cestovatel v Africe. Poté začal (byl bratrancem Charlese Darwina) roubovat ideu přirozeného výběru na člověka a jeho kulturu. První vědecky zkoumal podíl dědičnosti a prostředí na formování lidského individua (autor spojení *nature* – *nurture*), k čemuž první konal pokusy s dvojčaty. Vynalezl metodu volných asociací (později převzatou Freudem pro psychoanalýzu) a asociční testy, vynalezl testy inteligence a prokázal jimi určitou dědičnost inteligence. Svými poznatky a názory ohledně dědičnosti duševních vlastností plédoval za pozvolné zušlechťování lidského rodu podporou rozmnožování „řádných“ lidí oproti „neřádným“.

Sir Francis vášnivě rád měřil všechno možné. Založil *Antropometrickou laboratoř*, vynalezl „ultrazvukovou“ pišťalku ke zjišťování horního sluchového prahu lidí a zvířat, sestavil sadu závaží k měření kinestetické citlivosti a sadu různě dlouhých tyčí k hodnocení přesnosti odhadu rozměrů. Sestrojil „mapu krásy“ Britských ostrovů („Nejhezčí kusy jsou v Londýně, nejošklivější v Aberdeenu“). Navrhl postup k měření nudy: „Lidská znuďenost se dá odhadnout z intenzity vrtění se... Sledování se omezuje jen na osoby středního věku. Děti pobudou v křídle jen málokdy, zatímco postarší vědátory do stavu strnulosti upadají na dlouhé minuty.“

O Galtonových dalších zájmech vypovídají názvy publikací: *O brýlích pro potápěče, Ořechy a pánové, Průměrný ruměnek při rozrušení, Vize normálních lidí, Původ měsíců, Aritmetika čichem, Tři generace lunatických koček, Léčba pakostnice jahodami, Krájení koláče na vědeckých základech.*

Zemřel v roce 1911.

Ve Vídni **21. února 1902** umírá pravděpodobně nejznámější český cestovatel Emil Holub (narozen 1847). Již za studií propadl kouzlu Livingstonových cestopisů Afriky a ihned po promoci (1872) se vydal do jižní Afriky. Lékařskou praxí na diamantových polích si vydělal na tři expedice do vnitrozemí. Roku 1879 se vrátil domů s bohatými sbírkami (30 900 položek). Druhé cesty (1883-87), již méně úspěšné (zimnice, úplavice, přepadení, hlad a žízeň), se zúčastnila i jeho manželka Růžena. „Šla přede mnou, zanechávajíc na trávě stopy krve na každém kroku, aniž jediným slovem zabědovala...“ Třetí cestu mu už zdraví nedovolilo, zůstal pouze u psaní cestopisů a pořádání výstav i přednášek. Svě skvostné sbírky chtěl věnovat Národnímu muzeu, ale byl (z řevnivosti) odmítnut. Přes výhodné nabídky ze zahraničí – chtěl, aby zůstaly doma – je tedy rozdál... Zemřel poměrně chudý a velmi zklamaný. (Růžena ho přežila o 56 roků.)

Ve švýcarském Lichtensteigu se **28. února 1552** narodil astronom, matematik a jemný mechanik Joost Bürgi. Jako dvorní hodinář hessenského lankraběte Viléma IV. zaslal v roce 1592 císaři Rudolfovi II. umělecké hodiny, za něž obdržel 300 tolarů a pozvání. Vilém ho však nepustil... Teprve jeho nástupce povolil, a tak roku 1604 přibývá Bürgi do Prahy. Zde konstruuje řadu pozoruhodných přesných přístrojů (např. redukční kružítko), především však vypracovává první logaritmické tabulky na světě, podle Keplerova svědectví již v prvních letech 17. st. Jenže – řečeno s Keplerem – byl to *cunctator* (váhavec) a *secretorum suorum custos* (strážce svých tajemství), takže nakonec „nechal dítě svého ducha na holičkách, místo aby je vzdělal pro veřejnost“. Když si to s tabulkami konečně rozmyslel, bylo pozdě. Po Rudolfově smrti roku 1612 upadl v nemilost, přišel o příjem a neměl na jejich vydání. Vyšly až v roce 1620 (aspoň že ještě v Praze). O světovou prioritu ho tak připravil Skot John Napier, který je vydal o šest let dřív. Nikdo však Mistra Joosta nepřipraví o rekordní včasnost využití: čerstvý rukopis jeho tabulek posloužil k objevům Johannesu Keplerovi.

Po Bílé Hoře a následné násilné rekatolizaci evangelík Bürgi opustil roku 1622 Prahu a vrátil se do Hessenska, kde **31. ledna 1632** zemřel.

Řadu večerů se v březnu 1912 scházeli v jedné z laboratorí fyzikálního ústavu univerzity v Mnichově mladí badatelé, Walter Friedrich a Paul Knipping, a náruživě experimentovali. Svazečku rentgenových paprsků zacílenému na fotografickou desku stavěli do cesty krystaly a sledovali, co se na vyvolané desce ukáže. Začali obyčejnou modrou skalicí a vida – hned na druhém snímku se objevila soustava skvrn kolem temného středu. Střed byl místo, kam dopadal hlavní paprsek. Skvrny představovaly stopy dopadu paprsků vychýlených. Krystal odchytil rentgenové záření!

Rtg. záření bylo objeveno v listopadu 1895 a takřka okamžitě se stalo vědeckým hitem. Jeho fyzikální podstata však zůstávala neznáma. Je to vlnění, nebo proud tělísek?

Mineralogie si zase vytvořila hypotézu krystalu jako souboru pravidelně se opakujících uzlů, středů geometrických těles (tvořících tzv. krystalovou mřížku), přičemž oněmi centry by mohly být atomy sloučeniny, která krystal tvoří.

Někdy v únoru 1912 navštívil Maxe Laueho, docenta mnichovské univerzity, jeden z doktorantů, aby se s ním poradil o své disertaci. Laueho přitom napadlo, že by se krystaly měly prosvítit rtg. paprsky. Pokud totiž skutečně jsou povahy vlnové a pokud jejich vlnová délka alespoň trochu odpovídá dosavadním odhadům ($10^{-11} - 10^{-10}$ m) a pokud zároveň jsou krystaly skutečně zbudovány z elementárních prostorových mřížek o předpokládaných rozměrech ($10^{-10} - 10^{-9}$ m), tedy srovnatelných s rozměry rentgenové vlny, pak by se při prosvícení krystalu rentgenovými paprsky měly projevit stopy jejich interference (ohyb a skládání vln v silnější, snáze detekovatelné). Laue tak soudil proto, že ve viditelné oblasti spektra byly tyto jevy dávno známy; už v roce 1821 Joseph Fraunhofer ryl do skla mikroskopické mřížky a rozptyloval na nich světlo v barevné spektrum... Žel, tisíckrát hustší mřížky pro ohyb rtg. záření takhle dělat nešlo. Jenže Laue si místo *uměle* ryté mřížky pro *odraz* záření intuitivně představil o několik řádů jemnější krystalovou mřížku pro *průchod* záření a tuto *přírodninu* „přesadil“ z *mineralogie* do *optiky*!

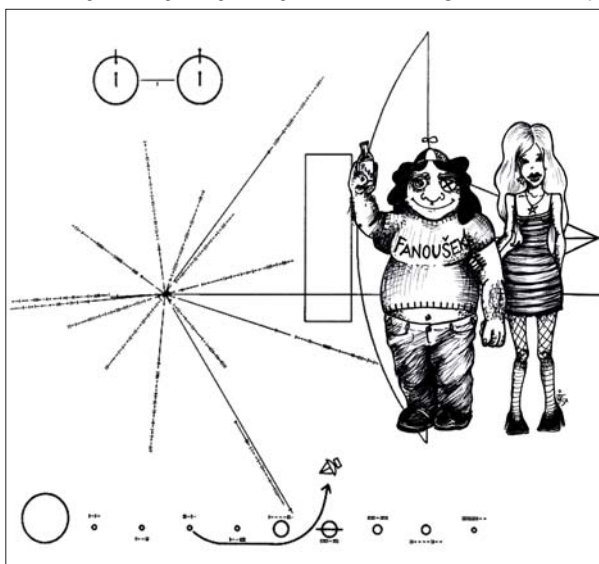
Tak Laue, Friedrich a Knipping společně prokázali jak vlnovou podstatu rtg. záření, tak existenci krystalové mřížky z atomů, a tím pádem potvrdili i samu existenci atomů.

„Bytosti, které vypustily tuto automatickou sondu, žijí v planetární soustavě určené těmito nejbližšími pulsary. Soustava sestává z devíti planet, přičemž na třetí od Slunce byl zkonstruován tento létající přístroj. Inteligentní tvorové, kteří obývají třetí planetu, žijí v párech a vypadají takto.“

Takhle nějak by měli ET porozumět obrázkům na pozlacené destičce připevněné na nosník antény vesmírné sondy Pioneer 10, která odstartovala 3. března 1972. Má za úkol vůbec poprvé blíže prozkoumat Jupitera (stane se koncem 1973, kdy ji mine ve vzdálenosti necelých 140 000 km, přičemž změní jeho magnetické pole a pořídí řadu snímků planety i jejích měsíců) a pak se nechat urychlit jeho gravitací a rychlostí 22,4 km/s opustí naši sluneční soustavu (stane se během 1983). Palubní vysílače, napájené poprvé v kosmu jadernou baterií, se mají odmlčet asi za 7 let; kresby pak mají zůstat čitelné do vzdálenosti nejméně 10 parseků (jeden pc sonda urazí za 44 000 let). Do 10 miliard let se Pioneer 10 nepřiblíží k žádnému slunci. Kdyby tudíž předtím náhodou na „něco“ narazil, muselo by jít o stopu civilizace již dávno zaniklé. Což ovšem za nějakou dobu let začne platit i obráceně...

Pravidelné spojení s P. 10 bylo rozvázáno 1997, poslední jeho čitelný signál byl zachycen v březnu 2002, nečitelný v prosinci téhož roku.

14. března 1862 se v Oslo (tehdy Christianii) narodil zakladatel moderní předpovědní meteorologie Vilhelm Bjerknes. Po rozpadu celoevropské sítě meteorologických stanic je zkusil nahradit o to hustší sítí stanic domácích. Pomocí 90 pozorovatelů (oproti původním osmi) pak popsal existenci širokých proudů vzduchu, u nichž se ukázalo, že mají na počasí rozhodující vliv. A poněvadž právě zuřila válka, začal jim říkat fronty. Zároveň konečně získal dost podkladů k realizaci své předválečné myšlenky: Převést relevantní fyzikální stavy a procesy v atmosféře i na zemském povrchu do matematické podoby tak, aby se nejbližší budoucnost ovzduší dala vypočítat. Prakticky to znamenalo řešit složité soustavy diferenciálních rovnic. „Jaký význam ale může početní prognóza mít, když výpočet tříhodinových změn tlaku trvá tři dny?“ stýskal si tehdy Bjerknes. Nakonec se přece dočkal: Rok před jeho smrtí (zemřel 1951) vydal počítač ENIAC první aktuální početní předpověď počasí.

Symbolicky právě v den (270.) narození Jana Amose Komenského, 28. března 1862, čtrnáct studentů filosofické fakulty, nespokojených s úrovní výuky ve svých oborech, založilo *Spolek pro volné přednášky z matematiky a fyziky*. Spolek se scházel jednou týdně, od třetího roku jeho trvání v něm převládla čeština. Z profesorů ho podporovali především Jan Filip Kulík, který mu odkázal svoji odbornou knihovnu, a později Ernst Mach, který mu nabídl fyzikální posluchárnu a kabinet k experimentům.

V květnu 1869 se Spolek přejmenoval na Jednotu českých matematiků a přístup do něj získali i odborníci mimo fakultu. 1912 se rozšířil i o fyziky a takto funguje dodnes.

František Houdek

Pařani v kutnách

Třeštění letitého popularizátora 2

Při psaní *Časem s vědou* jsem narazil na jméno německého učence Johannea Trithemia (narozen 1. února 1462 v Trittenheimu nad Moselou). Už ve 22 letech byl zvolen opatem kláštera ve Sponheimu v jihozápadním Německu. Pod ním se tamější knihovna rozrostla ze 48 knih na 2000, přičemž prim v ní dle jeho gusta hrála tematika okultismu a obojí magie. Klášter se stal studovnou kontinentální Evropy. Ruch a pracovní nároky s tím spojené se však mnichům znelíbily, takže během opatovy nemoci roku 1505 část vzácné bibliotéky zapálili. Znechucen, vydal se Trithemius jako poutník do světa. Skončil jako opat kláštera ve Würzburgu, kde v roce 1519 zemřel.

Jakkoli nestudoval na žádné univerzitě, patřil ve své době mezi nejuznávanější učence (kurfiřt Joachim I. Braniborský ho nazval „archou veškerého vědění“) i učitele (mezi jeho žáky patřili Agripa a Paracelsus). Napsal skoro stovku spisů ze všech oblastí tehdejšího vědění, z nich zřejmě nejznámější je *Steganographia* (Tajné písmo, dokončena 1499, vyšla až 1606, tři roky nato byla zakázána pro obsah prvků černé magie).

Při svých exkurzích do dějin vědy jsem se setkal s desítkami osobností „z pomezí“, ale ta Trithemiova – jakkoli se do kategorie *Časem s vědou* nekvalifikoval – mě čímsi přitahovala. Tak jsem se jednoho hluboce mrazivého večera učinil navenek *off line*, roztopil krbová kamna a pokusil se do otce Johánka i jeho doby vmyslet...

Ve středověku přírodní vědy v Evropě neexistovaly, úběžníkem všech nepřizemních úvah byl Bůh a jeho pozemské dílo v čele s člověkem. Mýty a legendy se jen vágně rozlišovaly od záznamů skutečných událostí. Světy přirozenosti a (řekli bychom dnes) nadpřirozena byly propojeny; panovalo přesvědčení, že pokud by se to někdo naučil, mohl by se pohybovat v obou – a právě o toto „umění obojživelnosti“ mnoha tehdejších myslitelů šlo. O čem tedy takový veleduch mohl ve své klášterní cele přemýšlet? Pokud třeba o energii, jistě ne o tepelné, mechanické atd., ale o duchovní, magické... Bádal tím, že shromažďoval ne výpočty či experimentální výsledky o svém hmotném prostředí, ale zajímavé úvahy – své i jiných, začasť nepřiliš poutané přírodními zákony. Místo poznávání fyzických světů – národů, rostlin, zvířat, nerostů – nořil se do zásvětí plného jevů, procesů i bytostí, z nichž některé si na Božím světle libovaly, jiné se ho štítily. Trithemius nepotřeboval křivule a nakloněné roviny, ale magické předměty a zaklínadla – v jejich hledání spočívalo jeho „dobrodružství poznání“. On nevážil, neměřil, ale učil se rozmlouvat s přízraky a rozpoutávat tajemné děje; s nimi ve vši vážnosti konal pokusy, nikoli s motýlem, květem, ohněm či vodou... nebo třeba kapkou rtuti, jako o 400 let později Heyrovský. A to všechno, na rozdíl od všelikých astrologů a alchymistů, nikoli ku svému osobnímu prospěchu, nýbrž pro člověka a spásu duše jeho.

Středověcí učenci se tedy vedle svého života v tomto světě úporně snažili proniknout do světa onoho, ve srovnání s tím vezdejšími lákavějšího, poněvadž s jinými možnostmi i omezeními. V něm přání se plní, lidé konají hrdinské skutky, létají v prostoru i čase, přenášejí hory, ale i vstávají z mrtvých, bojují proti zlým přízrakům a spojují se s dobrými, a koneckonců i ti bohové se tam občas dají ukecat...

Kamínka sálají,

mráz v okno duje.

Moje třeštění pokračuje.

V reálném světě jednotlivec nemůže takřka nic. Ve světě představ může takřka všechno.

„O čem to vlastně přemýšlím, o středověku, nebo o dnešku?“ napadlo mě zčistajasna. Zkusil jsem tedy převymyslet se do současníka a jeho doby. I on jako jednotlivec v zaběhnuté mašinerii nemůže takřka nic. I on ve světě fantazie může takřka všechno. Proto ho ten svět vábí.

Oproti středověku žijeme v neporovnatelném pohodlí a hranice mezi vědou a ne-vědou, realitou a fikcí, je nesrovnatelně ostřejší a především – víme, že neprostupná. Ale jinak? Leccos z toho, co tehdy dokázali jen bohové, dneska umějí pokročilé technologie (které ostatně jsou, jak pravil Arthur Clarke, „k nerozeznání od magie“).

Ano, prošli jsme si čtyřsetletou érou totality „rozumu“; nechali jsme se přírodovědou a technikou zmámit natolik, že jsme i zábavu hledali u ní. Za sebemenší sympatii k magii jsme se styděli jako za projev tmářství či rovnou imbecility. V této „osvětské epizodě“ se mimo jiné zrodila science-fiction. ➤

Jenže co se nestalo? Přírodověda a technika neučinila lidi šťastnějšími, zato je zbavila pokory. Umožnila jim také účinněji ničit prostředí, tedy i sebe samé. A přílišným akcentem na materiálně jim také postupně vzala schopnost cítit ideálně (tedy i mít ideály). Přičemž po celou tu dobu stále platilo, jak konstatuje František Koukolík ve své poslední knize (*Všechno dopadne jinak*, 2011): „Jsme složití. Naše rozhodování je poměrně

Zlatá zebra

Do letošního klání o Zlatou zebra dorazily samé božské povídky, však jsme si je také objednali...

Že tímto způsobem literární soutěže nefungují? Ale ano, stačí zadat téma „Bůh vs. lidstvo: první splátka“, a měly by dorazit všechny takové. Nesmí se totiž zaměňovat „božské“ a „boží“. Ale i několik „božích“ povídek nám dorazilo, snad se porotcům podařilo je nalézt a bodově ocenit. A jak tedy čtrnáctý ročník dopadl?

1. Anna Šochová: Tenkrát, když Hospodin chtěl a nikdo nevěděl co
2. Josef Pecinovský: Genesis, aneb jak to bylo doopravdy
3. Karolína Plůchová & Vladimír Němec: Zpověď hřišnice

Na další místa se probojovali:

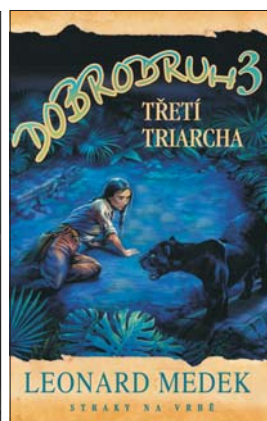
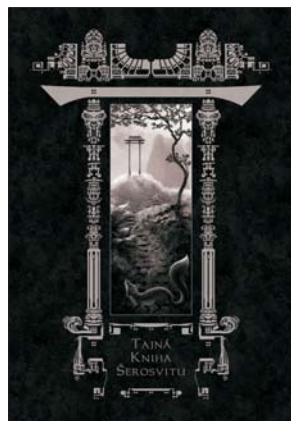
4. Tomáš Heveroch: 2013
5. Libuše Čermáková: Za božími vraty
6. Pavel Červenka: Sejdeme se u soudu
Miroslava Čermáková: Zeleninová špionáž
8. Vladimír Němec: Boží dar
9. Dušan Hrazdára: Dosáhli jste místa určení
Petr Štěcha: Pán Bůh je zebra
11. Petr Říháněk: Změna je život
12. Jiří Svoboda: Hůl mrtvých

Povídky do osmého místa byly otištěny ve sborníku.

Vítězům gratulujeme, všem autorům děkujeme a už se těšíme na příští ročník.

Za sfk Zebra „Doktor“

Akademie SFFH: Nominace v kategorii Nejlepší dílo (domácího) výtvarníka

komplikované. Jsme iracionální jedinci, hluboce citoví, magicky myslící. Sugestibilní.“

Nu a jelikož přiznat se k tomu už není žádné *faux pas*, místo sci-fi dneska raději tvoříme, čteme, sledujeme a hrajeme fantasy. Hlavní vztahový rozdíl vůči středověku pak vězí v tom, že tehdy v to lidé věřili, tudíž brali vážně, kdežto my dnes víme, že je to „jenom jako“, a bereme to jako zábavu. Zatímco oni se domnívali žít v propojitelném světě fyziky-magie, my mezi nimi vědomě přepínáme jako Jake Sully v *Avataru*.

Klub Julese Vernea Praha a

klub 451 stupňů Fahrenheita Košice vyhlašují

XXIV. ročník SOUTĚŽE O NEJLEPŠÍ FANTASY 2012

Zaslané příspěvky musí splňovat podmínku, že jde o fantasy – nechceme pohádky pro děti, ani SF (jedině se silnými prvky fantasy), ani mystické horory o stěhování duší. Počet draků, čarodějů, magických mečů, bojovníků, magie ani unesených princezen není omezen. Můžete napsat temnou fantasy, kde pro samou magii není vidět ani na krok, můžete napsat humornou fantasy, můžete napsat další pokračování Conanových dobrodružství – fantasie má dveře dokořán. Příběh by však měl obsahovat prvky iracionální, jak už je to ve fantasy zvykem.

Příspěvky zasílejte psané čitelně strojem nebo vytištěné z počítače ve dvou kopiích, rozsah libovolný – od jediné věty po kufr nadtý rukopisy. Zaslané práce nesmějí být jinde publikovány ani zaslány do jiné literární soutěže. Soutěže se nemohou zúčastnit autoři, kteří již vydali knihu nebo vlastní sbírku povídek.

Pořadatelé soutěže mají právo na jedno jejich zveřejnění v publikacích Klubu Julese Vernea Praha nebo 451 stupňů Fahrenheita Košice nebo budou otištěny v časopise Pevnost.

Poroty zasedají v Praze a v Košicích a vyberou užší kruh nominovaných autorů na vítěze. Již jenom tato nominace dává právo být pasován na rytíře Řádu fantasy s titulem Lady nebo Sir. Vítěz bude vybrán z rytířů Řádu fantasy a obdrží titul Nositel meče a skutečný meč. Výsledky soutěže budou oznámeny na Fénixconu 2012 v Brně.

Své příspěvky posílejte nejpozději do 31. 7. 2012 na adresu Egon Čierny, Matěchova 14, 140 00 Praha 4.

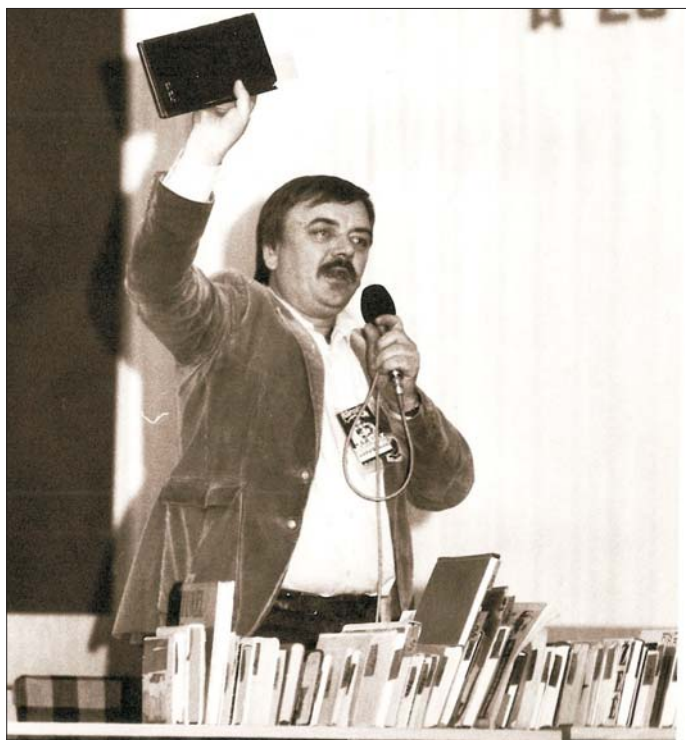
Č FANDOM

Zemřel Vlado Srpoň

zakladatel SFK SFéra, SFK Fokus, bratislavských Istroconů, pořadatel Parconu 1990, spoluzakladatel SAFu a SSAFu, iniciátor I. ročníku literární soutěže O cenu Gustáva Reussa a hlavně náš kamarád.

V Interkomu jste si mohli přečíst jeho Paměti, ve kterých již ale není, že u něho asi před půl rokem propukla rakovina, která byla bohužel diagnostikována až ve stádiu, kdy se mu do těla rozšířily metastáze.

Vlado jako vedoucí dražby knih na Istroconu

Vlado nechtěl nikoho obtěžovat, odmítl chemoterapii s asi pětiprocentní nadějí na uzdravení a zvolil místo toho poslední půl rok obyčejného aktivního života.

Dokud to šlo, tak pracoval, ale choroba na počátku letošního roku postoupila tak daleko, že musel do Vinohradské nemocnice, kde po měsíci 18. února zemřel.

Do posledních dnů jsme jej s Honzou Kovanicem a Stáňou Lálovou navštěvovali, zájem o jeho osud projevoval i jeho domácí pan A. Krofta a Saša Pavelková.

Posledních deset dní byl utlumený utišujícími prostředky a nebyl tedy už moc komunikativní, ale snad alespoň netrpěl.

Sbohem, Vlado.

Zdeněk Rampas

Vlado Srpoň na obraze Teodora Rotrekla přeskakuje jako superman propast rozevírající se mezi Českem a Slovenskem.

NON FICTION

Fareed Zakaria

Budoucnost svobody

Neliberální demokracie v USA i ve světě

Třetí vydání této knihy o nejednoznačném vztahu demokracie a svobody (napsané už v roce 2003), a zejména o tom, jak jsou právě pro svobodu, ale i pro funkční a liberální demokracii, důležité právní a ústavní instituce, vychází v období vystřízlivění z přehnaných nadějí arabského jara.

Na mnoha příkladech ze současnosti ukazuje, že instituce jmenované a nevolené bývají mnohdy respektovanější i prospěšnější než ty, které vzešly ze svobodných voleb, že samy

svobodné volby nezaručují růst svobody ve společnosti, pokud nejsou splněny další podmínky.

To, co by svobodný svět měl vyžadovat nebo vyvážet, nejsou svobodné volby, ale ústavní liberalismus, tj. rovnost před zákonem, nedotknutelnost majetku a svobodu vyznání.

Academia, 2012, přeložil Jaroslav Veis, 276 stran, váz., cena 335 Kč

21.

Fareed Zakaria
Budoucnost svobody
Neliberální demokracie
v USA i ve světě

Academia